

ECONnect

FACULTEIT ECONOMIE EN BEDRIJFSWETENSCHAPPEN & EKONOMIKA ALUMNI • DRIEMAANDELIJKS
P706331 • AFGIFTEKANTOOR 3000 LEUVEN MASSPOST • 10DE JAARGANG • SEPTEMBER-OKTOBER-NOVEMBER 2024



Rector Luc Sels over
600 jaar KU Leuven



Alumni@FEB
.....

Pieter Timmermans:
'Zonder grondige
hervormingen zal onze
economie niet meer
kunnen groeien'



News@FEB
.....

FEB
Ambassador
Alia Davies



Research@FEB
.....

Financiële
educatie
op het werk



Students@FEB
.....

Voorstelling
nieuwe
praesidia



EKONOMIKA ALUMNI

KU LEUVEN

Inhoud

News@FEB

p 4

- Interview met rector Luc Sels p 4
- FEB Ambassador Spotlight: Alia Davies p 8
- Filip De Beule, nieuwe campusdecaan in Antwerpen p 10
- Guido Pepermans, nieuwe campusdecaan in Brussel p 12
- Portret van Elfie Van Rensbergen, kersvers afgestudeerd aan onze faculteit p 14

Research@FEB

p 16

- Financiële educatie op het werk. Interview Els Lagrou en Sophie De Winne p 16

Alumni@FEB

p 20

- Pieter Timmermans (topman VBO): 'Zonder grondige hervormingen zal onze economie niet meer kunnen groeien.' p 20
- Filmonomika: 'Verloren in de nacht' p 24
- Interview Wouter Vermeulen (The Coca-Cola Company) p 26
- Bezoek aan Oosterweel, werf van de eeuw p 30
- Boekonomika: 'Grootmacht Europa' van Marc De Vos p 32
- Senior Series: prof. Em. Wim Moesen p 34
- Boekonomika: 'Het cash kompas' van Brecht Verduyn p 36
- Interview Peter Herbiest (Faculty Club) p 38

Students@FEB

p 42

- Praesidium Ekonomika Leuven p 42
- Praesidium Absoc (Antwerpen) p 44
- Praesidium Ekonomika Brussel p 46
- Praesidium Ekonomika KULAK (Kortrijk) p 47

Lees deze en aanvullende boeiende artikels ook gemakkelijk op je tablet of smartphone met onze handige digitale editie!



Een nieuw academiejaar, tevens een feestjaar, maar ook een verkiezingsjaar aan onze universiteit

Een nieuw academiejaar betekent voor velen een nieuwe start, in de eerste plaats voor alle nieuwe studenten en collega's die we binnenkort mogen verwelkomen. Er starten zeven nieuwe professoren aan onze faculteit, waaronder vijf verschillende nationaliteiten. We verwachten ook, overheen de vier FEB-campusen, om en bij de 2000 nieuwe eerstejaarsstudenten. Heel wat onder hen kunnen vooraf al even proeven van de Dulci-kant van het studentenleven (en toch ook een beetje Utile) op het onthaalweekend van Ekonomika. Kort daarna vinden dan de startersdagen plaats die door de faculteit en universiteit worden georganiseerd voor alle eerstejaars, waarna het echte startschot van het academiejaar wordt gegeven.

Voor heel wat FEB-collega's betekent het natuurlijk eerder een doorstart, want de meeste onderzoeksprojecten lopen over meerdere jaren en kennen hoogstens een kleine lufte tijdens de zomermaanden. Dat laatste geldt eveneens voor de FEB-beleidsploeg, hoewel die doorstart tegelijk ook aanvoelt als een eindsprint. Na dit academiejaar hebben immers zowel de decaan, de drie vicedecanen als de Leuvense campusdecaan er twee mandaten van vier jaar op zitten; de maximale termijn.

In de lente van 2025 zijn er verkiezingen en in de daaropvolgende zomer schiet er een nieuwe ploeg uit de startblokken. Hetzelfde geldt op universiteitsniveau: met ongeveer dezelfde timing zijn er immers rectorverkiezingen en treedt er een nieuwe bestuursploeg aan voor de universiteit. Van verkiezingen gesproken: hopelijk hebben we lang voor die tijd ook een nieuwe, slagkrachtige federale en Vlaamse regering. Geen tijd te verliezen! En dan zijn er nog de presidentsverkiezingen in de V.S., waarbij er uiteraard ook voor ons heel wat op het spel staat.

De diverse verkiezingen in het komende academiejaar zullen dus zeer bepalend zijn voor het beleid op zowat alle niveaus in de komende jaren, maar dat neemt natuurlijk niet weg dat er ook voor de huidige FEB-beleidsploeg nog heel wat werk op de plank ligt. Vandaar: een eindsprint, want van uitbollen is absoluut geen sprake. De huidige beleidsprioriteiten werden tijdens het interview in de vorige ECONnect al uitvoerig uit de doeken gedaan, maar één element zou ik hier toch nog eens expliciet willen vermelden: ik vind het erg belangrijk om de huidige uitstekende samenwerking tussen faculteit, studentenkringen en alumni te consolideren en te systematiseren, zodat ook de volgende ploeg hierop kan bouwen, eerder dan opnieuw te moeten 'opbouwen'. Daar zullen we alleszins hard aan werken, maar gelukkig geldt ook hier 'Utile et Dulci': de samenwerking met enthousiaste en gedreven studenten en alumni omtrent een veelheid van gezamenlijke initiatieven.

Die samenwerking vormt immers één van de allerfijnste aspecten van mijn job als decaan en ik kan mijn opvolger alleen maar toewensen dat hij/zij dit ook zo zal ervaren. Eén evenement waarin al deze partijen elkaar alleszins zullen vinden, en dat toch een beetje de kers op de taart wordt in het komende jaar, is de viering van 600 jaar KU Leuven. U leest er meer over elders in deze ECONnect. Maar nu eerst nog even de kuitensmeren voor die laatste sprint.

Wilfried Lemahieu,
Decaan FEB

600 JAAR KU LEUVEN:

Interview met rector Luc Sels

2025 zal helemaal in het teken staan van 600 jaar KU Leuven. Deze mijlpaal zal gevierd worden met heel wat activiteiten en festiviteiten. Rector Luc Sels houdt de regie ervan strak in handen, en dat is ook nodig voor een grote universiteit met maar liefst 12 campussen in 10 steden, 15 faculteiten en 28 departementen. Het betekent echter niet dat de campussen en faculteiten geen eigen invulling aan de festiviteiten kunnen geven, naast de grote centrale activiteiten. Het feestjaar moet ook het orgelpunt worden van het rectorchap van Luc Sels die in de zomer van 2025, na twee mandaten van vier jaar, afscheid neemt van zijn functie. Wij hadden een gesprek met Luc Sels over 600 jaar KU Leuven en de feestelijke activiteiten die in dat kader zullen worden georganiseerd.

WANNEER START HET JUBILEUMJAAR VAN 600 JAAR KU LEUVEN PRECIËS?

Luc Sels: Eigenlijk het hele jaar 2025, maar in feite is het bezoek van de paus op 27 september de officieuze start van het feestjaar. De paus komt niet enkel voor ons feest naar België, maar het 600-jarig bestaan van de universiteit is daar wel de aanleiding toe. De KU Leuven is immers de oudste nog bestaande universiteit ter wereld met wortels in het katholicisme, en dat wil toch wel iets zeggen.

De klemtoon ligt op Leuven. En dus werkt de stad ook intens mee. We kunnen er niet onderuit dat de geschiedenis van de KU Leuven een Leuvens verhaal is. We krijgen veel van deze stad en geven ook graag iets terug. Daarom hebben we een aantal projecten voorzien die duurzaam zullen zijn voor de stad, en die dus ook ná het jubileumjaar een blijvend karakter zullen hebben (zie ook Kader 'Samen met de stad Leuven').

Maar om op uw vraag te antwoorden: de echte start van het feestjaar is 2 en 3 februari 2025 naar aanleiding van het jaarlijkse Patroonsfeest van de KU Leuven. Net zoals in 2023 vieren we dat samen met onze Franstalige collega's van UCLouvain, met wie we toch voor het overgrote deel een gemeenschappelijke geschiedenis hebben, vermits we tot 1968 één universiteit waren (zie Kader 'Enkele markante momenten uit de geschiedenis van KU Leuven'). En ja, het hele feestprogramma is klaar, we zijn nu keihard aan het werken om alles tot in de puntjes uitgevoerd te krijgen.

KAN U DAAR IETS MEER CONCREETS OVER ZEGGEN?

Luc Sels: Naast het Patroonsfeest op 2 en 3 februari organiseren we op 15 en 16 februari *KU Leuven Inside/Insight*, een groot tweedaags evenement waarop we de deuren van de universiteit open zetten voor al onze alumni, maar ook voor alle nationale en internationale sympathisanten, al onze stakeholders, studenten en hun families. We verwachten letterlijk duizenden bezoekers. We zullen niet alleen ons eeuwenoud erfgoed openstellen maar ook een groot deel van onze onderzoeksinfrastructuur, want velen kennen de universiteit vooral als gewezen studenten. Dat wij onderzoek van wereldformaat doen in tal van domeinen is wel bekend, maar ik merk dat veel mensen zich daar niet altijd iets bij kunnen voorstellen.



Het jaarlijkse Patroonsfeest



KOMT ER EEN GROTE OVERZICHTSTENTOONSTELLING OVER 600 JAAR KU LEUVEN?

Luc Sels: Jazeker. Er komt een grote tentoonstelling die zal gespreid worden over twee sites: onze universiteitsbibliotheek op het Ladeuzeplein en Museum M. Naast een chronologische geschiedenis zullen er ook topstukken te zien zijn, waaronder mogelijk ook bijzondere pronkstukken zoals de *Fabrica* van Vesalius – de geannoteerde versie die we recent samen met de Vlaamse Regering hebben aangekocht voor de ‘luttele som’ van 2 miljoen euro – de Bijbel van Anjou, de brieven van Erasmus en de zogenaamde ‘sneeuwvitjes’. Die laatste verwijzen naar enkele boeken die gered werden uit de brand van de universiteitsbibliotheek tijdens de Eerste Wereldoorlog en die hun naam kregen omdat ze verpulverd zijn tot ‘witte vlokjes’.

De tentoonstelling over die 600 jaar is ongetwijfeld iets voor onze alumni. De universiteit heeft een onwaarschijnlijk turbulente geschiedenis achter de rug. Het is eigenlijk een klein wonder dat ze al die grote omwentelingen heeft overleefd (zie Kader).

KUNST KOMT OOK RUIM AAN BOD.

Luc Sels: Kunst speelt inderdaad een belangrijke rol. We zullen bijvoorbeeld een *kunstroute* openen. We hebben aan 7 internationaal gerenommeerde kunstenaars gevraagd om een concept te ontwikkelen in samenwerking met wetenschappers uit onze faculteiten. We hebben de faculteiten uitgenodigd om in kleinere groepen met de kunstenaars in dialoog te gaan en zo samen aspecten en dimensies van wetenschap in kunstvorm toonbaar te maken. Die kunstwerken zullen op goed gekozen plaatsen in de stad hun definitieve stek krijgen. De prachtige realisaties zullen te zien zijn aan het Pauscollege, in het stadspark, op de Hertogensite, het Arenbergpark... Een beginpunt van de kunstroute is al opgeleverd in de vorm van een indrukwekkend bronzen beeld van *Jaume Plensa*, een wereldvermaard Catalaans kunstenaar, op de Hertogensite (noot: de voormalige ziekenhuissite in Leuven-centrum aan de Kapucijnenvoer en de Brusselsestraat) en in de gaanderij van de Universiteitsbibliotheek.

Het eindpunt van de route is de Dwaaltuin van het duo *Gijs Van Vaerenbergh*, twee KU Leuven-alumni. Zij werken een monumentale constructie in staaldraad af aan het Arenbergkasteel; staaldraad geschonken door AcelorMittal. Het wordt een soort doolhof. Het *Leuven Plant Institute* zal die constructie beplanten zodat het bouwwerk doorheen de jaren helemaal overgroeid zal zijn. De kunstroute zal één mooie wandelroute worden langs 7 nieuwe kunstwerken van grote kunstenaars, wat de toeristische aantrekkelijkheid van Leuven ongetwijfeld zal vergroten. Daarnaast hebben we, net zoals voor de kunstenaars, ook aan 7 gerenommeerde dichters gevraagd om teksten op universiteitsgebouwen te plaatsen. Dat wordt dan de *poëzieroute*.

We zullen dat weekend negen themawandelingen organiseren langs onze locaties in Leuven, en langs de route ook *zeshonderdsecondenlezingen* houden, 10 minuten dus, waarin een belangrijk wetenschappelijk onderwerp beknopt en bevattelijk wordt uitgelegd op voorname sites van de universiteit.

ER IS OOK SPRAKE VAN DE OPENING VAN EEN NIEUW MUSEUM?

Luc Sels: Inderdaad. Op 9 december 2025 wordt het *Vesaliusmuseum* geopend in de Minderbroederstraat, op de oude site van de Faculteit Geneeskunde. We creëren er een belevingscentrum in drie erfgoedgebouwen die momenteel volop gerenoveerd worden: het pathologisch instituut, het zogenaamde ‘snijhuis’ van de anatomie, en het anatomisch theater van Helleputte. Het belevingscenter zal tegelijkertijd dienst doen als *corporate centrum* van de KU Leuven. Het belevingscentrum draait rond het menselijk lichaam, de zorg en de wetenschappelijke kennis errond en is interdisciplinair opgevat. *Health House*, dat momenteel onder leiding staat van Professor Bart Demoor, wordt erin geïntegreerd en biedt een toekomstbeeld van de gezondheidszorg. Naast Museum M wordt dit het tweede voorname museum in Leuven.



ER GEBEURT OOK EEN HEROPSMUK VAN HET ERFGOED VAN DE KU LEUVEN?

Luc Sels: Er is een grote renovatie van de Universiteitshal bezig, van het Atrechtcollege, de bestrating van het Groot-Begijnhof en nog andere projecten.

KOMT OOK DE WETENSCHAP AAN BOD?

Luc Sels: Uiteraard. Zoals ik al zei wil ik het onderzoek van onze universiteit nadrukkelijk onder de aandacht brengen. We hebben ondertussen 20 Instituten aan de KU Leuven, zoals bijvoorbeeld het Instituut voor Artificiële Intelligentie, waar nu al 108 professoren en honderden onderzoekers bij betrokken zijn, waaronder ook professoren uit de beleidsinformatica van onze Faculteit Economie. Er is ook het KU Leuven Breinstituut dat werkt rond neurodegeneratieve aandoeningen, het Institute for Urban Studies, het Instituut voor Kind en Jeugd, het Kankerinstituut ... Het specifieke aan die instituten is dat zij interdisciplinair werken. Ingenieurs en artsen die bijvoorbeeld samenwerken in het Breinstituut. Voor mij is dat de toekomst, omdat vele uitdagingen in onze samenleving

multidisciplinair moeten worden aangepakt: de energietransitie, de mobiliteitskwesatie, de gezondheidszorg ... Om echt tot oplossingen te komen is er telkens meer dan één discipline nodig. De meeste van die instituten zullen in het feestjaar een inhoudelijke conferentie organiseren, met vaak ook een deel gericht op het grote publiek.

IS ER OOK RUIMTE VOOR MEER LUDIEKE ACTIVITEITEN?

Luc Sels: De stad Leuven organiseert in april 2025 het Europees kampioenschap marathon en halve marathon. Dat kaderen we graag in het eeuwfeest. Dat we dat event naar Leuven hebben kunnen halen, is vooral de verdienste van Golazo-CEO Bob Verbeeck. Voor ons is het een manier om Leuven en KU Leuven Europees in de kijker te zetten. De marathon start aan het koninklijk paleis in Brussel eindigt in het centrum van Leuven. Er zijn ook de beiaardcantussen op het Ladeuzeplein (zie Kader 'Samen met de stad Leuven'). Naast deze centraal georganiseerde activiteiten komen er ook nog tal van facultaire initiatieven, waar de alumnikringen zich bij kunnen aansluiten.

EN DE TOEKOMST? HOE ZIET U DE TOEKOMST VAN KU LEUVEN?

Luc Sels: Dat is een moeilijke vraag. Ik ga slechts enkele pistes schetsen. Ten eerste is de multicampusuniversiteit een blijver. Onze positieve ervaring met KULAK in Kortrijk was voor ons een inspiratiebron om volop die richting verder te gaan. Tussen haakjes, in 2025 vieren we ook 60 jaar KULAK.

Daarnaast worden we ook steeds meer een internationale universiteit, en dat is voor mij de belangrijkste ontwikkeling waarop we hebben ingezet. In Europa worden we gezien als een topuniversiteit. Zo staan we op nummer 1 in *Horizon Europe*, het grote kaderprogramma voor onderzoek van de Europese Commissie. We zijn daar de primus, zowel in termen van aantal verworven Europese projecten als in gemobiliseerde middelen. Die internationalisering is ook te merken in de studentenpopulatie. Van 2017 tot vorig academiejaar groeiden de internationale studenten 36%. Ook op het vlak van professoren en onderzoekers is de internationalisering fors vooruitgegaan. Bij onze doctoraatsstudenten is 53% internationaal, bij de postdocs ondertussen bijna 70%. We hebben die internationalisering echt nodig om de meest briljante talenten te kunnen aantrekken en zo onze ambitie om toponderzoek te doen te realiseren.

Maar ook de persoonsvormende kant van het universitaire onderwijs aan de KU Leuven, met daarbij veel aandacht voor maatschappelijk engagement, voortvloeiend uit de traditie van onze universiteit, blijft voor mij essentieel.

KU Leuven is echt wel een *powerhouse*. Toen ik in 2017 aantrad als rector waren onze bedrijfsopbrengsten circa 900 miljoen euro, in 2023 waren die opgelopen tot 1,450 miljard euro. Daarbij zijn de bedrijfsopbrengsten van het Leuvens Universitair Ziekenhuis niet meegeteld, die ook nog eens 1,450 miljard euro bedragen, dus samen bijna 3 miljard euro. Samen met het UZ stelt de KU Leuven 24.000 mensen tewerk. We zijn dus een hele grote werkgever.

SAMEN MET DE STAD LEUVEN

Rector Luc Sels: "De voorbereiding van 600 jaar KU Leuven heb ik naar het rectorale niveau getrokken omdat er in zo'n grote instelling als de onze anders een onoverzichtelijk kluwen van weliswaar goedbedoelde activiteiten zou ontstaan. We hebben een team uitgebouwd dat schitterend werk verricht. Het zijn teveel namen om op te noemen, maar ik vermeld toch graag Klaartje Heiremans die als zakelijk coördinator het overzicht behoudt. Er zijn natuurlijk heel wat werkgroepen die specifieke programmadelen uitwerken, maar steeds onder duidelijke regie. Tegelijk hebben wij ook de dialoog met de campussen en de faculteiten opgehouden, maar natuurlijk hebben we keuzes moeten maken.

We werken ook goed samen met de stad. Tussen KU Leuven en de stad Leuven is er altijd een intense wisselwerking geweest die er alleen maar steviger op wordt. Met de viering van 600 jaar KU Leuven willen ook iets terugdoen voor de stad en de onderlinge verbondenheid in de verf zetten. Burgemeester Mohamed Ridouani levert ook een grote inspanning om de burgers van de stad bij het feest te betrekken."

Een opmerkelijke activiteit zullen de beiaardcantussen zijn. Luc Sels: "Het wordt een dubbele editie, verspreid over twee avonden. Eén avond is gereserveerd voor de kringen en studenten, en de andere voor de alumni. We hebben overigens ook een nieuwe compositie laten maken die door onze ensembles zal worden gebracht in meerdere campussteden."

ENKELE MARKANTE MOMENTEN UIT DE GESCHIEDENIS VAN KU LEUVEN

KU Leuven is ontstaan in 1425. “Maar”, zo beklemtoont rector Luc Sels, “de eigenlijke start met de bekrachtiging door de pauselijke bul van paus Martinus V was er op 9 december 1425. Niettemin hebben wij beslist om de feestelijke activiteiten over heel het jaar 2025 te spreiden.”

Luc Sels: “Een bijzonder moment was toch het jaar 1797 toen Napoleon de universiteit heeft gesloten. En ze is maar liefst 20 jaar gesloten gebleven. Dat had evengoed het definitieve einde van de universiteit kunnen zijn. Het *Hollands College* is het enige van de oude colleges dat grotendeels intact is gebleven. Het *Pauscollege* bijvoorbeeld, werd omgebouwd tot militair hospitaal. Pas in 1817 werd de universiteit opnieuw geopend door vorst Willem I toen we onder Nederlandse heerschappij waren gekomen. Maar die heropening gebeurde evenwel als ‘staatsuniversiteit’. Kort na de onafhankelijkheid van België hebben de bisschoppen in 1834 de nieuwe universiteit gesticht – in Mechelen nota bene. Maar de universiteit hoorde echt wel thuis in Leuven en na een jaar verhuisde ze dus weer. (ironisch) Stel u voor dat dat niet was gebeurd, dan spraken we nu misschien van de KUM, de Katholiek Universiteit Mechelen.”

“Een ander belangrijk moment was 1914, het begin van Wereldoorlog I. Op 26 augustus 1914 werd de Leuvense universiteitsbibliotheek door de Duitse bezetter volledig platgebrand. Dat was een zodanig barbaarse daad dat die in de westerse wereld een golf van verontwaardiging heeft losgeweekt, en daardoor een zekere invloed heeft gehad in de oorlogspropaganda. In Leuven werden niet minder dan 18.700 huizen vernield. In de brand van de bibliotheek gingen ruim 300.000 manuscripten in de vlammen op. Met steun van o.a. Amerikaanse universiteiten en andere donoren werd een nieuwe bibliotheek gebouwd op het huidige Ladeuzeplein. Dat gebeurde met brede financiële steun van onder meer heel wat Amerikaanse universiteiten en colleges. Het gebouw was amper klaar of de Duitsers beschoten

in 1940 de stad opnieuw, nu van buitenaf, en de nieuwe bibliotheek werd opnieuw volledig vernield. In die brand zijn niet minder dan 900.000 manuscripten verloren gegaan. U kan in de pilaren van de bibliotheek de namen van al die gulle sponsoren lezen.”

“Een opmerkelijke figuur in die tijd was rector **Monseigneur Van Waeyenbergh**, voor wie mijn waardering alleen maar is toegenomen. In Brussel besloot de ULB in 1941 haar deuren te sluiten omdat de Duitse bezetter zich steeds meer ging bemoeien. Toen heeft rector Van Waeyenbergh beslist, in 1941, dat je niet langer ‘katholiek’ moest zijn om je in te schrijven aan de KU Leuven en hij heeft toen circa 600 studenten van ULB (VUB bestond nog niet), vooral Joodse en vrijzinnige studenten, de mogelijkheid gegeven om zich in te schrijven in Leuven. De rector heeft toen van de bezetter een gevangenisstraf van 15 maanden gekregen die dankzij tussenkomst van koningin Elizabeth werd ingekort.”

“In de recentere geschiedenis kan je natuurlijk niet voorbij aan het jaar 1968 met ‘Leuven Vlaams’ en de daaropvolgende splitsing van de universiteit in de Nederlandstalige KU Leuven en de Franstalige UCLouvain. Van mijn kant heb ik de jongste jaren heel wat inspanningen gedaan om de onderlinge samenwerking te versterken, zowel naar vorm als naar inhoud. En ik ben blij dat dat goed gelukt is.”

“Een datum die ik in dit beknopte overzicht ook nog wil vermelden is 2013-14, toen de KU Leuven evolueerde van een Leuven-Kortrijk-aangelegenheid naar een integratie van de KU Leuven met 12 campussen in 10 steden. En misschien nog één laatste mijlpaal in mijn mandaat als rector: 2020-21, de coronaperiode.

Ik heb heel wat belangrijke momenten niet vermeld, vooral uit de eerste eeuwen. Daarom nodig ik iedereen van harte uit om volgend jaar naar de overzichtstentoonstelling te komen kijken!

EN WAT MET DE FACULTEITEN?

Luc Sels: Die zullen belangrijk blijven. Ik verwees daarnet al naar onze multidisciplinaire instituten. Je kan die multidisciplinaire werking niet op een hoog niveau houden zonder de specialismen vanuit de faculteiten. Ik hoop dat de samenwerking tussen de faculteiten – en tussen haakjes ook tussen de alumnikringen – nog verder zal uitgebouwd worden.

Op het vlak van onderwijs weet ik niet goed wat te antwoorden. Wat zal de rol van AI worden? Hoe zal ons onderwijs er binnen vijf jaar uitzien, of binnen tien jaar? Afstandsonderwijs versus op campus? Wat wordt de waarde van diploma's in een wereld van levenslang leren? Dat is vandaag allemaal wat koffiedik kijken.

HOE EVALUEERT U DE ALUMNIWERKING?

Luc Sels: (lacht) Dat is eerder de winkel van vicerector Peter Lievens. Maar onze alumni zijn erg belangrijk. Als er ooit iets echt fout zou gaan met de universiteit zullen we in eerste instantie moeten rekenen op de vele alumni die toch de beste herinneringen hebben aan hun tijd in Leuven of één van onze andere campussen. Voor de alumniwerking zie ik twee niveaus: de overkoepelende KU Leuven-werking, en de werking van de alumnikringen zoals Ekonomika Alumni. Die facultaire alumnikringen blijven volgens mij de pijlers van de overkoepelende alumniwerking. Afgestudeerden herkennen zich nu eenmaal het best in hun eigen facultaire alumnikring. Maar ik ben ervan overtuigd dat dit ook verder zal evolueren de komende jaren.

Fa Quix en Freddy Nurski

FEB AMBASSADOR SPOTLIGHT

Alia Davies, Australia/Belgium

It may have taken Alia Davies some time to find the right bachelor programme after high school, but the Master in International Business was an instant match. Since all courses spoke to her, she thought that choosing a direction to enter the job market would become her next challenge. A guest lecture by Hilti quickly solved that issue: she started working for the company before she even obtained her degree and now happily explores the options within the company.

“I was born in Australia and moved to Belgium when I was four, so I had my whole education in Belgium. In high school it had been instilled in us that going to university would require hard work and persistence. When I moved to Australia to study, the university which I attended did unfortunately not live up to those expectations. I hardly attended classes and still had very good grades. As I was looking for a bit more of a challenge, I returned to Belgium after a year.”

KU LEUVEN: ONE OF THE BEST

“KU Leuven has a reputation for being difficult, but one of the best. So when I grew up I always knew that, if I would be studying in Belgium, it would be at KU Leuven. When I started studying law there after my year in Australia, I definitely got what I asked for. The law programme put me at the other side of the spectrum: it required me to give up all of my time and to study every single day, all day long. I decided to look for the middle ground between a breeze and a sacrifice and found just that in the bachelor in applied linguistics.”

“I obtained my bachelor’s degree in COVID times, a very strange period to figure out what kind of masters I wanted. Linguistics is great, but a career in translation did not speak to me that much. The Master in International Business drew my attention because it would open more doors and I was attracted to the international audience of the programme. The faculty offers a similar master’s in Dutch, but with my background and enjoying the international contacts that I already had through student organisation AIESEC, I did not hesitate to go for the English-taught programme. Studying international business is an added value, especially when you get in touch with different cultures and nationalities. Talking to so many different people about the situation in their country, both when it comes to business and other matters, is an eye opener and something that I definitely recommend.”

“I also recommend joining a student organisation. You can acquire many skills and it is a perfect way to integrate and meet different people when you are new at a university. During my bachelor in applied linguistics I was already a member of the international organisation AIESEC. I became the vice-president of talent management, which was an honour and such a fun experience. You get to work together with people from very different backgrounds. To expand people’s horizons, to go abroad and volunteer is the whole point of the organisation, things that lay very close to my heart. Especially if you want to meet people from all over the world, AIESEC is a good place to start.”

“As an international student it also makes sense to get in touch with the ambassadors of our faculty. Firstly, they have a clear understanding of the programme you’re applying for. Secondly, they can give you some helpful tips about which areas of Brussels are the best to live in and what arrangements you need to make before you come. I would also be open to living in other cities, as you can have a really nice student life in Leuven or Antwerp – and the commute isn’t too bad. I lived in Leuven during my studies because Brussels can be expensive. So if you can’t find affordable accommodation, look elsewhere.”

OPENS A LOT OF DOORS

“Once I chose the Master in International Business I never looked back. I am so happy with my decision. Whatever your background, this programme will help you to enter the business environment at a different level. When I compare with peers from my bachelor’s who work in the corporate world, it strikes me that I have access to very different positions because of my master’s degree. It opens a lot of doors, and if you really enjoy the academic aspect of the programme you can even do an MBA afterwards. Since I was already working while still studying, I was ready to move on to the next part of my life and did not feel the need for that.”

“HR and Marketing related courses were my favourites. The economics and finance subjects were a bit more challenging since they did not come naturally to me, but I also liked investing a lot of time in these topics. Since I enjoyed all courses, it would be slightly more difficult to look for work. I had no idea in what field to start, but that issue was solved before I graduated.”

“Hilti Belux (equipment for the construction industry), my current employer, was one of the companies that came to introduce themselves and their business model at a guest lecture during our international marketing class. To be quite honest, the content of what was said did not stick with me that much, but the speakers were so passionate and seemed so incredibly happy to work for the company, that it stood out to me. So after the lecture, I went up to them and introduced myself.”

“I started working at Hilti before I had my degree, first as a job student for six months in the Marketing and HR departments. Next, I got into their Business Graduate Programme which started at the end of August 2023. I still had to do one exam, so due to the combination it took me a little bit longer, but I graduated in January 2024. I feel very fortunate because I am aware that the first company you work for is not always a good fit.”

SALES IS THE CORE OF THE BUSINESS

“The application procedure for Hilti’s Business Graduate Programme consists of a business case and two interviews. If that works out, you start in sales for a bit over a year, because that is the core of the business. You get to know the products, how to interact with clients, what’s actually living in the industry, before you are able to move further within the company. During your last couple of months in sales, you do a strategic project for a department that speaks to you. If that turns out to be a good match, you get a landing position there, or, if not, you land in another department that you are interested in.”

“I started my landing position a little bit earlier and am now working in finance, for Credit and Collection, a nice change from the sales experience. I enjoyed being on the road every day and talking to customers, as well as going to construction sites and learning what lives with the people. Now I get to see the back office perspective and what it is like to interact with the account managers and the clients from that side. I like to come up with ways to solve issues. It is a very nice way to get an all-round picture of what’s going on in the business.”



Alia Davies

Once you have worked on projects together with the headquarters in Paris or other cities you also get an idea of the international possibilities.”

“With more than 100 offices worldwide, Hilti offers a lot of opportunities to work abroad, which I’m looking at and would love to pursue. Even though our office in Anderlecht mainly employs Belgians, I have colleagues who have worked from Dubai to Australia. It is an exciting thought that you can travel all over the world through the company.”

“The only downside is that Hilti currently only accepts people with a European passport. Like many others, the company does not sponsor work visas for non-EU applicants. I hope this will change in a few years and that companies will reconsider this policy because I believe that non-EU candidates deserve the same opportunities to enter the working world.”

Veerle De Grauwe

Filip De Beule,

NIEUWE CAMPUSDECAAN IN ANTWERPEN

Met de start van het nieuwe academiejaar verwelkomt de FEB-campus Antwerpen een nieuwe campusdecaan: Filip De Beule. Professor De Beule brengt een rijke achtergrond in het internationale zakenwezen mee, maar heeft vooral een zeer brede economische belangstelling. Zijn persoonlijke interesses reiken van management en marketing tot fiscaliteit en finance. ECONnect sprak met professor De Beule om de econoom achter de man te leren kennen en om te horen hoe hij zijn nieuwe rol ziet.

FILIP DE BEULE

- Expertise: International Business (IB)
- Doctoraat in de Toegepaste Economische Wetenschappen (Universiteit Antwerpen) over het beheer van Belgische dochterondernemingen in de Volksrepubliek China
- Nominaties voor AIB en EIBA best paper awards en publicaties in de belangrijkste IB-tijdschriften
- Redacteur van diverse publicaties over globalisering, innovatie en multinationals
- Was academisch secretaris van de West-Europese afdeling van de Academy of International Business (AIB) en bestuurslid van de European International Business Academy (EIBA) waar hij nationaal vertegenwoordiger voor België was.

Filip De Beule: Ik ben in Antwerpen gestart in 2006 aan de *Lessius Hogeschool*. Op dat moment was er een hele golf van aanwervingen aan de gang omdat de opleiding handelswetenschappen ging integreren in de universiteit. Voor de academisering van die opleiding werden veel nieuwe collega's aangeworven, wat een mooie periode was. Toen de programma's volledig waren ingebed in de faculteit heb ik ook de integratie van de campus in de faculteit meegemaakt. En niet te vergeten de samenwerking met Brussel, want ook daar werd handelswetenschappen gedoceerd. Ik heb dus een aantal van die integratieprocessen van dichtbij meegemaakt en vind het interessant om te zien hoe dit wordt aangepakt doorheen de tijd.

Bij de start was er een groep *Internationaal zakenwezen* waar ik coördinator van was, nu zou die functie 'voorzitter van de onderzoekseenheid' genoemd worden. Vanwege die link met internationaal zakenwezen was ik nauw betrokken bij de opstart van de Engelstalige *Master of Business Administration*. Die Engelstalige MBA heeft een hele vlucht genomen, en is ondertussen in alle Antwerpse onderzoekseenheden ingebed.

OVER GLOBALISERING EN INDUSTRIEBELEID

KAN JE WAT MEER VERTELLEN OVER JOUW EXPERTISE?

Filip De Beule: Mijn specialiteit, *International Business*, gaat over hoe bedrijven internationaliseren en een positieve invloed zouden kunnen vormen voor ontwikkeling in een meer mondiale wereld. Dat gaat over de locatie en organisatie van internationale activiteiten en de gevolgen ervan op onze samenleving en op de planeet. Ik doceer bijvoorbeeld het vak *Managing Internationalization* over hoe bedrijven dat internationaliseringsproces kunnen organiseren en coördineren. Met uiteraard ook aandacht voor de huidige de-globalisering en de sterke nadruk op meer lokaal en regionaal industriebeleid, waarbij veiligheid en technologie beschermd worden, en werkgelegenheid en duurzaamheid nagestreefd worden. Dat heeft allemaal repercussies op de globalisering, die toch wat onder druk staat om een antwoord te leveren op zogezegde *grand challenges* en *wicked problems* van onze wereld.

Ik geef ook een vak over internationale fiscaliteit. Voor de meeste studenten klinkt dat niet zo sexy, maar het is wel hot omdat heel wat bedrijven sinds de grote recessie op de korrel worden genomen over het gebrek aan belastingen die zij betalen op internationale schaal. Dat vak gaat over een eerlijke en betere



Filip De Beule

fiscaliteitsbelasting van die multinationale bedrijven. Tot slot geef ik ook bedrijfsmanagement, een inleidend algemeen vak in de eerste opleidingsfase. Het is leuk om de nieuwe studenten te verwelkomen en hun enthousiasme te zien.

IN DE PRIJZEN

KAN JE DAT ALLEMAAL COMBINEREN MET JE NIEUWE FUNCTIE?

Filip De Beule: Ik ga inderdaad wat zaken uit handen moeten geven vanwege dat ambt van campusdecaan, bedrijfsmanagement bijvoorbeeld. Maar ik blijf de masters en masterthesissen opvolgen samen met doctoraatsstudenten. Ook International Business zal ik blijven doceren, al was het maar omdat ik dat doe op basis van video-casestudies die ik mee heb ontwikkeld.

HEB JE DAAR GEEN PRIJS MEE GEWONNEN?

Filip De Beule: Dat klopt, in juli '23 hebben we op het AIB Congres (Academy of International Business) met ons Europees Erasmus-consortium een prijs gewonnen voor de ontwikkeling van lesmateriaal dat de naam *MNC whispering* draagt, een gratis open source-project. Gebruikcijfers van *The Case Centre* geven aan dat dit een internationaal succes is. Internationale collega's in landen die geen grote fees kunnen vragen aan studenten gebruiken de collectie graag. Het zijn videocases die tot stand zijn gekomen in co-creatie met ondernemers op basis van gesprekken tussen academici en bedrijfsmanagers. De video's starten met een probleemstelling waarna de studenten zelf met een oplossing kunnen komen. De manager 'fluistert' nadien het antwoord in, of althans de beslissing die toen genomen werd. Dat is uiteraard niet altijd een correcte of ideale beslissing. Dus het gaat om een aangename methode om *experiential learning* te bewerkstelligen, een beetje volgens de werkwijze van Sherlock Holmes: eerst de feiten analyseren en daarna proberen om een theoretische verklaring te geven. Ik vind dat goed passen bij handelswetenschappen.

WAT HEB JE ZELF GESTUDEERD?

Filip De Beule: Ik heb TEW gestudeerd aan het toenmalige UFSIA in Antwerpen: kwantitatieve economie, met veel modellen en berekeningen. Nadien vond ik dat ik niet zoveel kaas had gegeten van management en heb ik nog een MBA bij gestudeerd om een breder portfolio van managementvakken, HRM en marketing te volgen. Dat verklaart misschien mijn interesse voor die verschillende vakgebieden.

Mijn doctoraat deed ik aan de UA terwijl ik werkte aan het *Instituut voor Ontwikkelingsbeleid en -Beheer (IOB)*. Het ging over directe buitenlandse investeringen in China en hoe dat de economische ontwikkeling van China kon stimuleren. Dat onderwerp heeft me altijd geïnteresseerd en dit heeft zich vertaald in mijn huidige portfolio van onderzoeksinteresses.

EEN KLEINE WERELD

WAAROM HEB JE BESLOTEN OM JE KANDIDAAT TE STELLEN VOOR DE JOB VAN CAMPUSDECAAN?

Filip De Beule: Ik heb altijd graag op de campus in Antwerpen gewerkt, vooral omdat de schaal zo beheersbaar is: groot genoeg om diversiteit te bieden, maar niet zo groot dat je niet weet wat andere mensen doen. Ik denk dat ik zowat iedereen op de campus ken en dat heb ik altijd sterk geapprecieerd. Toch merk ik dat de sociale contacten sinds de pandemie erg zijn afgenomen. Ook de campusbeleving van studenten en docenten is verminderd. Ik hoop iets te kunnen doen om dat opnieuw te versterken. Uiteraard zal ik daarbij een beroep moeten doen op de collega's. Laten we niet vergeten: een campusdecaan is een facilitator, hij probeert dingen in gang te zetten en te verbeteren. Maar zonder samenwerking en het engagement van collega's zal het niets worden.

Een andere reden waarom ik me kandidaat heb gesteld, is de verouderde infrastructuur op Campus Carolus. Ik weet dat dit een probleem is bij veel gebouwen van de KU Leuven. Dat is nu eenmaal eigen aan eeuwenoude onderwijsinfrastructuur, maar toch. Als ik zie hoe mooi Campus Opera is geworden en hoe knap Campus Sint-Jacob is, vind ik dat Campus Carolus de enige smet op het blazoen van Antwerpen is, als ik dat zo mag zeggen. Uiteraard is dat een meerjarenplan, maar het is wel van belang om een strategisch plan te hebben om dat te kunnen realiseren. Ik denk dat het meer kost om slecht dan om goed te bouwen. Dus ik zou ook graag willen bijdragen aan de verdere uitbouw van Campus Carolus.

HEB JE AL CONTACT GEHAD MET DE COLLEGA'S UIT LEUVEN EN BRUSSEL?

Filip De Beule: Wel, laatst zag ik Guido Pepermans (zie ook deze editie, red.) bij de *onboarding* in Leuven waar de decaan, de nieuwe campusdecanen en de bestaande ploeg elkaar ontmoetten. Guido was eigenlijk de eerste collega die ik leerde kennen aan KU Leuven, ten tijde van de academisering en integratie, ook van de Brusselse campus. Dus hoe toevallig dat uitgerekend Guido nu ook campusdecaan wordt in Brussel! In het Engels zouden ze zeggen, *serendipity*. Een toevalstreffer, onvoorstelbaar hoe klein de wereld kan zijn.

Els Brouwers

Guido Pepermans, nieuwe campusdecaan in Brussel

Sinds augustus 2024 is Guido Pepermans campusdecaan van de Faculteit Economie en Bedrijfswetenschappen, Campus Brussel. Op voorzet van de collega's, en na overleg en denkwerk, leek dat steeds meer een logische stap in zijn gevarieerde loopbaan en vooral: de juiste plek in het team op de campus. Hij houdt immers graag het grotere geheel voor ogen, zo ontdekten we tijdens ons kennismakingsgesprek.



Guido Pepermans

GUIDO PEPERMANS

- Is sinds augustus 2024 campusdecaan in Brussel, naast zijn onderwijs- en onderzoeksopdracht sinds 2013 in de Onderzoekseenheid ECON/CEDON (nu: Economie), die hij van 2016 tot 2020 coördineerde. Voorheen was hij ook programmadirecteur van een van onze masteropleidingen.
- Doceerde sinds 2010 aan de Hogeschool-Universiteit Brussel.
- Was vanaf 2006 docent en vanaf 2007 ook departementshoofd van het Departement Handelswetenschappen aan de Hogeschool voor Wetenschap en Kunst. In die laatste functie was hij betrokken bij de fusiegesprekken met EHSAL, waaruit Hogeschool-Universiteit Brussel ontstond.
- Was van 1997 senior postdoc-onderzoeker bij de Onderzoekseenheid Energie, Transport en Milieu en coördinator van het onderzoek rond energie.
- Werd in 1992 docent aan EHSAL in Brussel terwijl hij onder begeleiding van Paul Van Rompuy doctorerde in de economie aan KU Leuven (afgerond in 1995).
- Behaalde in 1985 een master in de handelswetenschappen aan VLEKHO en ging aan de slag als wetenschappelijk medewerker aan KU Leuven bij economisch historicus Herman Van der Wee. Tegelijk behaalde hij in 1987 een master in actuariële wetenschappen aan KU Leuven.

“In één woord zou ik mezelf omschrijven als een teamspeler. Ik probeer te redeneren vanuit het groepsbelang zonder daarbij de belangen van de teamleden uit het oog te verliezen. Tot voor kort was ik voorzitter van de Onderzoekseenheid ECON/CEDON, maar de groep kan ook de campus zijn of de universiteit. Campusdecaan worden was niet zozeer een ambitie, maar na zorgvuldig wikken en wegen bleek de tijd rijp om die verantwoordelijkheid op te nemen.”

“In de eerste ronde van onze verkiezingsprocedure kan iedereen aangeven welke collega's het volgens hen goed zouden doen in die functie. Ik merkte dat er wel wat stemmen achter mijn naam stonden en dat zette me aan het denken. Toen ik zag wie er nog veel stemmen had en welke mandaten die collega's al opnemen of opgenomen hadden, ging ik polsen naar hun plannen. Mijn oorspronkelijke vermoeden dat er weinig kandidaten zouden overblijven, werd bevestigd. De overgrote meerderheid gaf er de voorkeur aan zich op andere zaken te richten, wat ik volledig begrijp, vooral bij jongere collega's. Campusdecaan is geen functie om te combineren met bijvoorbeeld grote onderzoeksambities. Zelf heb ik al een gevarieerde carrière achter de rug, dus ook mijn leeftijd speelde mee. Al die afwegingen maakten het makkelijker om te beslissen: 'Oké, dit wil ik doen'.”

“Ik heb niet echt een voorkeur voor onderzoek, lesgeven of beleidswerk, of beter: die varieert. De mix van taken die je kunt opnemen vind ik net leuk aan mijn job. Binnen bepaalde grenzen kan je ook zelf beslissen waarvoor je je in een specifieke periode wilt inzetten.”

ENERGIE- EN MILIEU-ECONOMIE

“De laatste jaren lag de focus meer op beleidswerk en nam de tijd voor onderzoek en dus ook de output wel af. Mijn onderzoeksinteresse gaat, breed omschreven, naar empirische toepassingen binnen het energiedomein. Ik ben echter ook altijd blijven lesgeven, voornamelijk vakken binnen mijn expertisedomein, energie- en milieu-economie. Vandaag doceer ik vooral in Leuven en Brussel.”

“En nu ik erover nadenk: dat doe ik ook altijd samen met collega's. Sustainable en data-analyse geef ik in tandem en voor Environmental and Resource Economics, een vak voor de doctoraatsstudenten, zit ik in een team van vier. Bij energie-economie en energietechnologie nemen collega's het technologie luik voor hun rekening. En tot eind vorig academiejaar gaf ik samen met twee Brusselse collega's ook statistiek aan UHasselt.”

“Na mijn verkiezing kreeg ik, naast felicitaties, ook een blijk van waardering van de vorige campusdecaan van Antwerpen. Hij had de indruk dat de Brusselse campus toch wel complexer is. Ik wacht af hoe het zal lopen, want met de recente interne reorganisatie binnen de faculteit zijn heel wat verantwoordelijkheden opnieuw verdeeld en er beweegt veel.”

STEEDS GROTERE INTERNATIONALISERING

“Elke campus wordt natuurlijk geconfronteerd met kleine en grotere uitdagingen, al zijn deze voor de Brusselse campus misschien wel wat gevarieerder. Denk maar aan de samenwerking met Odisee en de uitbreiding van de campus naar het Pacheco-gebouw, de uitdagingen die gepaard gaan met een steeds groter wordend internationaal studentenpubliek, de samenwerking met UCL Saint-Louis... Dat maakt het net iets anders dan de Leuvense en de Antwerpse campussen.”

“Een aantal andere evoluties verdienen ook de nodige aandacht. Denk maar aan de teruglopende studentenaantallen bij de opleiding handelswetenschappen. Daartegenover staan dan weer de toenemende studentenaantallen in de opleiding Business Administration. En er zijn de infrastructuuruitdagingen die hiermee gepaard gaan. Maar er is ook de grondige hervorming van de opleiding milieu- en preventiemanagement.”

“Wat precies de rol van de campusdecaan zal zijn in elk van deze dossiers moet nog uitgeklaard worden, maar hoe dan ook is het mijn ambitie om de belangen van de campus zo goed als mogelijk te behartigen. Hier kan het een voordeel zijn dat mijn hele professionele en academische loopbaan zich situeert in de instellingen uit Brussel en Leuven waaruit onze faculteit gegroeid is. Je kan dus wel zeggen dat ik enigszins vertrouwd ben met de achtergrond, de historiek en de eventuele gevoeligheden die hier en daar misschien nog spelen.”

Veerle De Grauwe

The advertisement features a futuristic, dark environment with a grid floor and glowing lines. People are walking on a set of stairs. The EY logo is prominent in the upper right, with the tagline "Building a better working world". A large yellow frame on the left contains the text: "How can people augmented by AI build a better working world? Visit ey.ai/be to find out more ey.ai unifying platform". At the bottom left, it says: "The better the question. The better the answer. The better the world works."

VAN CAMPUS TOT CARRIÈRE:

PORTRETTE VAN JONGE PROFESSIONALS NA HUN STUDIE AAN FEB

“We hebben de overstap van België naar Taiwan als verrassend gemakkelijk ervaren”

Elfie Van Rensbergen studeerde vorig jaar af als handelingenieur aan onze faculteit FEB, met als major ‘productie en logistiek’ en als minor ‘marketing’. Na haar stage in Taiwan is ze daar nu ook professioneel verder de slag gegaan.

KAN JE EEN BESCHRIJVING GEVEN VAN JE FUNCTIE EN HET BEDRIJF WAARVOOR JE WERKT?

Ik werk nu bijna vier maanden voor CDWE (CSBC-DEME Wind Engineering Co., Ltd.) in Taiwan, de joint venture van DEME met CSBC, de grootste scheepsbouwer van Taiwan. DEME is een toonaangevende aannemer op het gebied van offshore energie, milieusanering, baggerwerken en maritieme infrastructuur. Binnen de joint venture CDWE implementeer ik het programma voor continue kwaliteitsverbetering van DEME. Mijn instap in zowel de sector als het bedrijf is eerder organisch ontstaan. Bij het afstuderen had ik geen voorkeur voor een specifieke industrie of sector.

Intussen heb ik mijn werkomgeving leren kennen als een heel boeiende sector. Hoe meer ik erover te weten kom, hoe enthousiaster ik word! Er wordt voortdurend gepioneerd met interessante en gigantische projecten, momenteel o.a. met de plaatsing van windturbines in de *Taiwan Strait*, die daarvoor een zeer goede ligging biedt. Voor de projecten waar ik aan meewerk kom ik ook buiten kantoor. Zo kreeg ik een volledige rondleiding op het installatieschip *Green Jade*, van machinekamer tot boven in de kraan, van waaruit je de indrukwekkende schaal van de projecten ten volle ervaart!

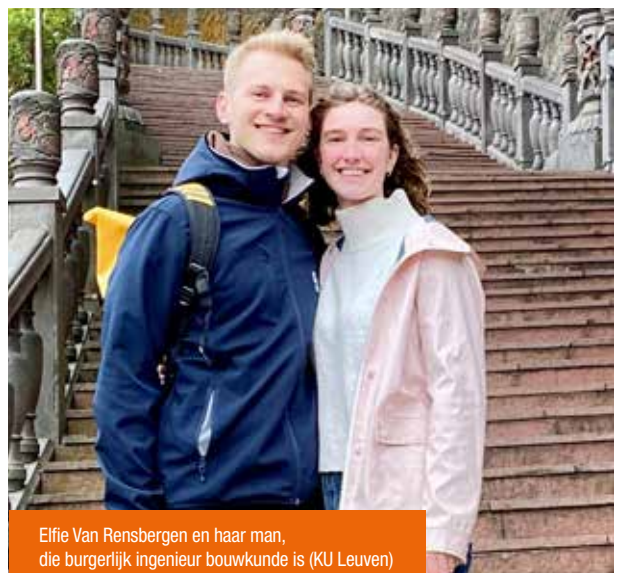
HOE BEN JE IN CONTACT GEKOMEN MET DEZE JOINT VENTURE EN DE JOBOPPORTUNITEIT?

Mijn man, die burgerlijk ingenieur bouwkunde studeerde aan de KU Leuven, werkte al voor DEME in België. We wilden naar het buitenland en dankzij de projecten van DEME in Taiwan konden we vertrekken. Je zorgt er best voor dat het pakket helemaal klopt om als koppel internationaal te gaan. We wonen in de hoofdstad Taipei, wat onze uitvalsbasis is: we reizen zowel naar overige havens in Taiwan waar er projecten zijn, als naar andere landen in de regio zoals Vietnam of Zuid-Korea waar zich productiesites bevinden.

We hebben de overstap van België naar Taiwan als verrassend gemakkelijk ervaren. De Taiwanese zijn zeer behulpzaam en springen meteen bij als ze zien dat je ergens vastzit: of het nu gaat over het gebruik van deelfietsen of hulp bij de vertaling naar

het Engels als de communicatie met een andere Taiwanese wat moeilijker verloopt. Ook op het werk ervaar ik de samenwerking als erg prettig. Zolang je respectvol en niet al te direct bent, is het ijs vrij snel gebroken. Taiwan is een kruispunt van diverse invloeden – onder andere Chinese, Japanse en Amerikaanse – waardoor er een open klimaat heerst.

De Vereniging van Nederlandstaligen in Taiwan, een gemeenschap van Vlamingen en Nederlanders, organiseert regelmatig activiteiten waar we af en toe aan deelnemen. Ook dat helpt om ons verder te integreren en ons helemaal thuis te voelen. Zo maakte ik kennis met een Taiwanese vrouw die getrouwd is met een Belg. We hebben een *language exchange* geregeld: zij leert mij Chinees en ik haar Nederlands ter voorbereiding van hun terugkeer naar Vlaanderen waar hun zonen gaan studeren. Het open klimaat, zowel bij de Taiwanese als de internationale gemeenschap, opent vele deuren.



Elfie Van Rensbergen en haar man, die burgerlijk ingenieur bouwkunde is (KU Leuven)



Elfie Van Rensbergen

POLYVALENTE BASIS

IN WELK OPZICHT WAS DE OPLEIDING VAN HANDELSINGENIEUR EEN MEERWAARDE?

Ik heb een passie voor het oplossen van problemen, om te puzzelen tot iets klopt, weliswaar zonder een concreet idee waarvoor ik die passie wilde inzetten. Daarom heb ik gekozen voor een brede opleiding waarbij ik mijn opties maximaal open kon houden, en waarin ik mijn passie volop kon ontwikkelen en versterken. Handelsingenieur als brede, analytische opleiding sprak me dan ook meteen aan: de rijkdom van het curriculum, met vakken zoals statistiek, bedrijfsinformatica, diverse ingenieursvakken, Project Management, Finance, Engels en andere taalvakken ... vind ik een absolute sterkte. Ook diverse vaardigheden die doorheen de opleiding worden ingeoeffend, zoals de capaciteit om je snel in te werken in nieuwe onderwerpen, zijn een groot pluspunt.

HOE ERVAAR JE DE KEUZE VOOR JE STUDIE NU JE JE EERSTE STAPPEN ZET ALS PROFESSIONAL?

Mijn diploma maakt dat ik in diverse bedrijven aan de slag kan. Dat is extra nuttig als je graag in het buitenland wil werken. Via de studie handelsingenieur beschik ik over een polyvalente basis die me breed inzetbaar maakt, ook binnen een sector zoals offshore windenergie. Wat ik aan specifieke kennis mis om mijn werk goed te kunnen doen, kan ik vlot bijwerken via allerlei trainingen die via het werk aangeboden worden.

KAN JE NOG WAT MEER UITLEG GEVEN OVER JE SPECIFIEKE WERKZAAMHEDEN EN HOE JE OPLEIDING JE HELPT OM DAARIN SUCCESVOL TE ZIJN?

Als *optimization officer* werk ik aan de continue verbetering van de uitvoering van de projecten. De offshore wind sector is bijzonder uitdagend en continue innovatie en goede informatiedoorstroming tussen de projecten is essentieel. Bij de huidige plaatsing van offshore windmolens in de Taiwan Strait gaat het om complexe installaties dieper in de zee, waarbij bijvoorbeeld de stabiele verankering op de bodem een organisatorisch en technologisch huzarenstuk is. Een efficiënt verloop van de processen is cruciaal om te komen tot een optimaal en duurzaam resultaat.

Ik heb ik een coördinerende rol waarbij ik contacten heb met diverse stakeholders, zoals de *project controls managers*, *lead engineers* en het *management* naar wie ik periodiek rapporteer. Het is een algemene functie waarin ik geen diepgaande financiële berekeningen maak, maar wel werk met geglobaliseerde financiële data en data-analyse. Binnenkort ga ik me verdiepen in de diverse processen om op basis daarvan nieuwe verbeteringen voor te stellen. Mijn opleiding, en met name de vakken binnen mijn major productie en logistiek, biedt hiervoor een stevige basis. De wetenschappelijke kant van mijn studie stelt me in staat een brug te slaan tussen technisch werk op de werkvloer en het management. Voor mij is het een ideale eerste job, omdat ik in aanraking kom met alle belangrijke aspecten van het bedrijf, veel contacten leg en enorm veel leer in korte tijd.

OPTIMAAL COMMUNICEREN IS CRUCIAAL

ZIJN ER NAAST EEN BREDE ÉN SPECIFIEKE KENNIS NOG ANDERE ZAKEN VAN BELANG BINNEN JE HUIDIGE JOB? IN WELKE MATE HEEFT JOUW OPLEIDING DAARAN BIJGEDRAGEN?

Mijn functie is nieuw binnen de joint venture, waardoor ik de kans krijg mijn rol zelf vorm te geven. Optimale communicatie, tijdig overleggen en het goed overbrengen en verwerken van informatie zijn cruciaal, net als het geven en ontvangen van feedback met oog voor de context. Omdat ik deze vaardigheden tijdens mijn opleiding beperkt heb kunnen oefenen, pleit ik voor een verplichte stage in het curriculum, al besef ik dat dit niet evident is om te organiseren.

ZIJN ER, NAAST DE BEPERKTE MOMENTEN BINNEN DE OPLEIDING OM TE PROEVEN VAN DE PRAKTIJK, TIJDENS JE STUDIE ANDERE MOGELIJKHEDEN GEWEEST OM JE 'SOFT SKILLS' TE KUNNEN OEFENEN IN EEN PRAKTISCHE CONTEXT?

Tijdens mijn studie ben ik op Erasmus gegaan naar de *Technische Universität München*, een prachtige omgeving en een bijzonder nuttige leerervaring: ik kreeg er de kans om mijn Duits te verbeteren en om mezelf te leren kennen, weg van mijn normale omgeving.

In mijn laatste masterjaar ben ik voorzitter geweest van het Universitair Koor en heb daar ervaring opgedaan die me nu heel goed van pas komt. Dankzij de flexibiliteit van de universiteit heb ik toen mijn masterproef met een half jaar kunnen verschuiven.

Door de timing van mijn afstuderen kreeg ik de kans om stage te lopen bij *Flanders Investment and Trade* in Taipei, de ideale manier om praktijkervaring op te doen en mijn nieuwe thuisland te verkennen. Ik werkte er samen met een gedreven team dat de economische samenwerking tussen Vlaanderen en Taiwan wil bevorderen. De contacten die ik daar legde, hielpen me uiteindelijk om mijn huidige baan te vinden. Deze eerste werkervaring in het buitenland, in een andere cultuur, bracht me opnieuw buiten mijn comfortzone. Doordat dit steeds succesvol verloopt, zet ik die stappen nu met meer vertrouwen en voldoening!

HOE ZIET DE TOEKOMST ER UIT?

De opdracht loopt tot 2025 dus bekijken we het eerder op korte termijn. Ik ben erg enthousiast over mijn huidige positie die veel mogelijkheden biedt voor de toekomst. Naar mijn gevoel ligt het speelveld open en kan dit nog een tijd zo blijven: zeer aangenaam voor jonge professionals.

HEB JE NOG TIPS VOOR STUDENTEN AAN DE START VAN HUN OPLEIDING?

Probeer zoveel mogelijk ervaringen op te doen, zowel binnen als buiten je studie. Maak gebruik van de studiebegeleiding, zeker als je vragen hebt over de inhoud of flexibiliteit van je studieprogramma. Ga op Erasmus, doe een (buitenlandse) stage, sluit je aan bij een studentenvereniging, en kom buiten je comfortzone. Daag jezelf uit! Je studietijd is hét moment om jezelf te ontdekken en te ontdekken wat je gelukkig maakt.

Peter Vancompernelle

FINANCIËLE EDUCATIE OP HET WERK

“We doen aan yoga, gaan naar een diëtist of een psycholoog, maar iets bijleren over het beheer van onze centen zit niet in het wellbeing-verhaal”

Heeft financiële stress invloed op onze werkprestaties? Zes bachelor- en masterproefstudenten van onze faculteit zochten het uit op vraag van Els Lagrou van Dagelijks Geld. Deze start-up biedt bedrijven ondersteuning door werknemers te onderrichten over geldzaken. Door hun financiën beter te begrijpen, kunnen werknemers geldgerelateerde stress beter beheersen, wat hun weerbaarheid verhoogt, het risico op uitval vermindert, en hun prestaties verbetert. ECONnect sprak met Els Lagrou en professor Sophie De Winne, die de studenten begeleidde bij hun onderzoek over dit thema.

Sophie De Winne Rond financiële geletterdheid en financiële stress gebeurde al veel onderzoek in het buitenland, maar in Vlaanderen hebben we er weinig zicht op (zie o.a. *“Minder geldstress. Meer welzijn op het werk”*, een project gefinancierd door het TETRA-subsidieprogramma van **VLAIO**). Els Lagrou wilde weten of er ook financiële stress in Vlaanderen is, en of die verschillend is naargelang de levensfase waarin iemand zit. De bachelorstudenten hebben die vragen onderzocht, en zijn daarnaast ook dieper ingegaan op financiële educatie op het werk.

Voor de masterproeven werden de onderzoeksvragen een beetje aangepast. Twee masterstudenten hebben gefocust op een belangrijke levensfase: de overgang van onderwijs naar arbeidsmarkt, dus financiële geletterdheid en financiële stress bij jonge werknemers. De derde masterproefstudente tot slot, heeft mannen en vrouwen vergeleken. Zijn vrouwen meer of minder financieel geletterd dan mannen? En hebben zij – bij een gelijke financiële geletterdheid – evenveel, meer of minder financiële stress dan mannen? Het is dus een heel breed project geworden met veel onderzoeksvragen.

DAGELIJKS GELD

Els Lagrou is samen met Thierry Janssens de drijvende kracht achter de *start-up* **Dagelijks Geld**. Ze behaalde een *master in de economie* aan onze faculteit en is gespecialiseerd in financiële geletterdheid, een expertise die ze onder meer bij de OESO heeft ingezet. **Dagelijks Geld** richt zich op het aanpakken van geldzorgen en financiële vraagstukken in de samenleving door middel van innovatieve informatie- en leertrajecten. In samenwerking met bedrijven ontwikkelt **Dagelijks Geld** maatwerktrajecten voor bedrijfsmedewerkers, die hen helpen bewuster om te gaan met geld, wat leidt tot minder financiële stress, betere prestaties en minder uitval. **Meer info vind je op dagelijksgeld.be**

WAREN ER NOG ZAKEN DIE JE WILDE ACHTERHALEN, ELS?

Els Lagrou Voor ons is het interessant om te weten wat financiële stress genereert, en welk type werknemer die stress rapporteert. Is dat iemand mét of zonder kinderen? Is dat iemand die een huis afbetaalt? We wisten uit bevestigingen van onder andere **Febelfin** dat jongeren bijvoorbeeld veel stress melden.

Maar het was vooral belangrijk om financiële stress zo goed mogelijk in kaart te brengen en te kijken of het gelinkt kan worden aan financiële geletterdheid. Want voor alle duidelijkheid: het onderzoek gaat over het ervaren van financiële stress omdat mensen kennis missen om met hun geld om te gaan en dus financieel onvoldoende weerbaar zijn. Als dat goed in kaart wordt gebracht kunnen wij als startup ons aanbod daarop afstemmen. De vraag was ook: staan mensen vandaag al open voor financiële educatie? Uit het onderzoek blijkt dat dat het geval is. Dat is iets wat onze werkzaamheden echt wel ondersteunt.



Sophie De Winne



Els Lagrou

HELFT ZWIJGT OVER FINANCIËLE STRESS

WAREN ER IN HET OOG SPRINGENDE CONCLUSIES?

Sophie De Winne Wat opvalt is dat financiële en werkgerelateerde stress positief samenhangen. Met andere woorden, er zijn indicaties dat mensen met financiële zorgen of stress daarrond dat meenemen naar het werk. We hebben ook gevraagd hoeveel mensen zich comfortabel voelen om financiële problemen te bespreken met leidinggevenden en collega's. 63% durft het met collega's te bespreken en 52% met de leidinggevende. Dus 1 op 2 durft niet bij de werkgever aankaarten dat ze financiële stress ervaren. Als je er als werkgever iets aan zou willen doen, moet je beseffen dat het niet spontaan aan de oppervlakte zal komen. Dat vond ik een interessante bevinding.

WELKE FACTOREN ZORGEN VOORAL VOOR FINANCIËLE STRESS?

Sophie De Winne Wat het sterkst samenhangt met financiële stress is op het einde van de maand de eindjes niet aan elkaar kunnen knopen, geen spaarbuffer hebben of niets opzij kunnen zetten. Bij mensen met veel kinderen en alleenstaanden zijn dat de drie meest doorslaggevende factoren in het hebben van financiële stress.

Werknemers geven zelf aan dat wanneer ze financiële stress ervaren hun werkprestaties verslechteren. Los daarvan voelen

ze vooral effecten op hun slaap-, eet- en drinkgewoonten en de algehele gezondheid. Waar we ook een positieve samenhang, weliswaar in mindere mate, is in de relationele sfeer. Als het al gevolgen heeft voor de relaties, dan gaat het vooral over de directe partner. Het geeft aan dat er *spillover* effecten zijn: naar de werkgever maar ook in termen van gezondheid en in de relatie met de partner. Het is geen geïsoleerd fenomeen.

WERKNEMERS DURVEN HUN FINANCIËLE STRESS NIET AANKAARTEN. HOE KAN JE DE WERKGEVER ER DAN BEWUST VAN MAKEN?

Els Lagrou Daarvoor zijn bedrijfsprojecten als deze nuttig, want meten is weten. Met cijfers kan je mensen overtuigen. Nu moeten we dikwijls verwijzen naar buitenlands onderzoek of onderzoek dat focust op curatieve aspecten. Terwijl wij net in de preventieve sfeer zitten: wij willen vermijden dat mensen in schuldbemiddeling terechtkomen.

Daaraan gekoppeld is het belangrijk te beseffen wat stress met mensen doet. Stress betekent dat medewerkers niet meer gefocust zijn, dat ze uitvallen en meer risico's hebben op ongevallen achter het stuur of een machine. Dat heeft een hoge kostprijs voor werkgever, werknemer en maatschappij. Dat is misschien een interessant project voor volgend jaar (lacht)?

Dus we moeten kunnen aantonen dat het een algemeen probleem is. Je kan desnoods een bevraging doen in je bedrijf zodat duidelijk wordt rond welke onderwerpen educatie nodig is.

DE BACHELORPROEF

De Bachelorproef is een opleidingsonderdeel van de FEB-bacheloropleidingen in Antwerpen en Brussel dat bedrijfsleven, studenten en academische expertise samenbrengt. Vertrekkend van een concrete bedrijfseconomische vraag, leveren studententeams onder begeleiding van een docent een wetenschappelijk onderbouwde analyse in een resultaatgericht eindrapport. Heeft u een concrete bedrijfsvraag waar u een oplossing voor zoekt? Meer info vindt u hier:



Contact:

frederik.vanassche@kuleuven.be
(Campus Antwerpen)
margot.vandeneynnden@kuleuven.be
(Campus Brussel)

VEEL EN LIEFST TEGELIJKERTIJD

HET ONDERZOEK GING HEEL RUIM. WAT VOND JE HET MEEST RELEVANTE ASPECT IN DIT BREDE PROJECT?

Els Lagrou Voor jonge, startende werknemers zijn de bevindingen over wonen heel bruikbaar voor ons. Jonge mensen hebben daar veel stress over. Zware afbetalingen voor een huis zijn gewoon een probleem. Je kan dat oplossen door langer te lenen en minder luxueus te wonen. Zo hoef je niet per se twee badkamers te hebben. De positieve boodschap die wij moeten meegeven is dat er wel degelijk creatieve oplossingen zijn die het jonge mensen mogelijk maken om comfortabel te leven zonder te hoeven lenen.

Sophie De Winne: Dat zei je ook bij de verdediging van de masterproeven: 'jongeren willen veel en liefst tegelijkertijd'. Het lijkt alsof een huis kopen de volgende logische stap is eens ze op de arbeidsmarkt terechtkomen. Dat idee is heel prominent aanwezig. Ik weet niet of dat tekenend is voor deze generatie?

Els Lagrou (Heftig) Absoluut. Wat wij doen – financiële educatie – is voor een groot stuk bewustwording en het belang van consuminderen aankaarten. Het gaat om keuzes maken. We raden jonge mensen aan om na te denken over wat ze met hun geld willen doen en hun financiële levenscyclus ook in kaart te brengen. Mensen hebben vandaag een veel langere

tijdshorizon. We leven langer en gezonder, dus dat huis moet niet afbetaald zijn op 20 jaar. Je hebt dat misschien gezien bij je ouders, maar dat is niet nodig.

Je moet zeker ook nadenken over alternatieve woonvormen. Het kan zijn dat je niet graag wilt dat er iemand in je huis woont, maar misschien is dat de reden waarom je geen huis kunt kopen. Dus overweeg zeker ook woonvormen zoals kangoeroewoningen of co-housing.

De meeste jonge mensen starten een carrière zonder schulden. Ze hebben niet moeten lenen om te kunnen studeren. Ze leven in een fantastisch land waar ze bijna gratis kunnen studeren. Het is belangrijk om geen buitensporige schuldenberg te hebben vijf jaar na het afstuderen. Schulden zijn goed als je ze begrijpt als een soort hefboomeffect en ze strategisch gebruikt, want met de inflatie stelt het bedrag dat je moet terugbetalen na 20 of 30 jaar niet veel meer voor.

KWETSBARE GROEPEN

WAT ZOULDEN JULLIE GRAAG NOG VERDER ONDERZOEKEN?

Sophie De Winne Als ik met een onderzoekersbril naar de studentenwerken kijk, kunnen we er niet omheen dat we een selectie-bias hebben. De studenten zijn voornamelijk in hun eigen sociaal netwerk gaan zoeken naar respondenten.

BACHELORSTUDENTEN SENNE PETRÉ, GILLES DESMALINES EN SAM VAN CAUWENBERGH OVER HUN BACHELORPROEF

"De meest frappante conclusie in het onderzoek vonden wij het verschil in zelfvertrouwen tussen mannelijke en vrouwelijke respondenten. Mannen geven aan zelfzekerder te zijn in het nemen van financiële beslissingen. Aangezien uit divers onderzoek blijkt dat ze ook een hogere financiële geletterdheid hebben dan vrouwen vermoeden we dat ook zelfvertrouwen een cruciale rol speelt in dit verhaal. Wat wij persoonlijk belangrijk vinden, is een job die enerzijds een goede work-life-balance biedt en die anderzijds de mogelijkheid biedt om anciënniteit op te bouwen, waardoor het loon in vele gevallen gaat stijgen. Dit biedt dan weer meer vrijheid om financiële beslissingen te nemen. Het onderzoek heeft ons niet alleen geleerd hoe belangrijk financiële kennis en het actief beheren van je centen is: het daadwerkelijk toepassen van die kennis is wat telt. Dit motiveert ons om onze financiële kennis verder te verdiepen."

En je merkt: het eigen sociale netwerk lijkt vaak op jezelf. Dus we zitten met een bias in de zin van hoger geschoolden. Ik zou graag een analyse doen van een meer representatieve groep werknemers, met meer kort geschoolden en meer diverse functies, zodat we ook representatievere uitspraken kunnen doen. Wat ik desondanks opvallend vind, is dat zelfs binnen die relatief hooggeschoolde groep met een tamelijk hoog inkomensniveau mensen ook financiële stress ervaren.

Ook de masterproef waar het verschil tussen mannen en vrouwen bestudeerd werd, zou verder kunnen uitgediept worden. Je hoort vaak: als vrouwen hoger opgeleid zijn of thuis aan het stuur zitten, zie je ook maatschappelijk verbeteringen. Wel, uit de eerste analyses komt naar voren dat vrouwen een lagere financiële geletterdheid hebben. Het lijkt erop dat vrouwen een kwetsbare groep zijn waar we op maatschappelijk niveau, en Els Lagrou vanuit de dienstverlening, op zouden kunnen inzetten. Als je een businessmodel zou kunnen ontwikkelen dat rendabel is en tegelijk kwetsbare groepen vooruit helpt zou dat fantastisch zijn.

En dan is de vraag natuurlijk: hoe kunnen we vrouwen bereiken? Hoe moet je dat aanbod op hen gaan afstemmen om echt tot de kern van de zaak te komen? En kan je dat naar meer kwetsbare groepen opentrekken, want daar is de financiële stress wellicht het grootst? Dat zijn vragen die ik graag verder wil onderzoeken.

Els Lagrou Ik ben blij dat je het aanhaalt want in sommige ondernemingen is dat een gevoelig onderwerp. Het leeft, maar het is moeilijk en delicaat om expliciet vrouwen te *targetten*. In grote bedrijven, zeker bij multinationals, heb je meestal een *women's network* dat de nood wel ziet. Daar is altijd wel iemand die het op de agenda plaatst zodat wij gericht kunnen werken rond financiële topics.

In andere OESO-landen zijn vrouwen ook een kwetsbare groep, en dat mag ook zo benoemd worden. Maar hier wordt dat als stigmatiserend ervaren. In de laatste EU-barometer scoorden Belgische vrouwen qua financiële geletterdheid nochtans zoveel slechter dan mannen. Echt dramatisch voor een land als het onze waar het onderwijs zo goed is.

Uit onderzoek van **Deloitte** blijkt dat twee op drie financiële kennisvragen door 44 % van de mannen juist wordt beantwoord en door 22% van de vrouwen. Die vragen gaan over inflatie, interest en compound interest ... de basics dus! Maar *'workshops for women only'*? Dat ligt moeilijk, terwijl het net zo hard nodig is. Dat neemt niet weg dat we daar op blijven inzetten, bijvoorbeeld in onze webinars voor vrouwen.

FINANCIËLE WELLBEING

ER IS DUS DRINGEND NOOD AAN MEER SENSIBILISERING ROND DIT ONDERWERP?

Els Lagrou In het hele *wellbeing-verhaal* is er nauwelijks aandacht voor financiële aspecten. We doen aan yoga, gaan naar de diëtiste of de psycholoog, maar iets bijleren over het beheer van onze centen zit daar niet bij. Terwijl we juist werken om met dat geld de dingen te doen die ons gelukkig maken in het leven.

Onderzoek speelt een cruciale rol in deze ontwikkeling: initiatieven zoals dit studentenonderzoek, en studies zoals het geluksonderzoek en het *hapiness_rapport*, waarin voor het eerst naar financiële factoren als een component van geluk wordt gekeken, zijn essentieel. Het gaat er niet om dat je veel geld nodig hebt om gelukkig te zijn, maar wel dat je controle hebt over je financiën.

Els Brouwers

INTERESSE IN DE WONDERE WERELD VAN WERK?

Ben je gebeten door dit thema? Of door andere onderwerpen die te maken hebben met de **wondere wereld van werk**? Neem dan zeker een kijkje op de website van het **Work and Organisation Studies**. Daar vind je meer informatie over onze vernieuwde specialisaties in de masteropleidingen **handelswetenschappen ('Werk, organisatie en maatschappij')** en **Master of Business Administration ('Leadership and Organisations')**. Het doel is om kritische denkers op te leiden die de wereld van werk niet alleen begrijpen, maar ook kunnen transformeren naar een meer duurzame en rechtvaardige samenleving. Om dit te bereiken worden studenten uitgedaagd om kritisch te reflecteren over de rol van werk, mens, leiderschap en technologie in kwesties als welzijn, levenslang leren, gelijkheid, inclusie, armoede, duurzaamheid of innovatie.



PIETER TIMMERMANS (TOPMAN VBO):

‘Zonder grondige hervormingen zal onze economie niet meer kunnen groeien.’

In volle formatiecrisis voor een nieuwe federale regering – de zogenaamde Arizona-coalitie – ontmoeten we Pieter Timmermans, de topman van het Verbond van Belgische Ondernemingen in de VBO-headquarters aan de Ravensteinstraat in Brussel, vlak tegenover cultuurtempel Bozar. Het zag er toen, eind augustus 2024, niet goed uit om snel tot een daadkrachtige regering te komen. Pieter Timmermans: ‘We kunnen het ons nochtans niet veroorloven om lang zonder regering te zitten. De uitdagingen zijn immers te groot, niet alleen op budgettair vlak, maar ook vlak van fiscaliteit, sociale zekerheid, pensioenen ... Eigenlijk is het onbegrijpelijk dat de *sense of urgency* ontbreekt, want de toestand is inderdaad ernstig. We staan duidelijk op een kantelmoment.’

Pieter Timmermans ziet het gesprek opgedeeld in drie delen: de vaststellingen, de nodige acties die daar uit voortvloeien, en dan de timing, of anders uitgedrukt: de urgentie.

Pieter Timmermans: Bij de vaststellingen zie je dat wanneer er een crisis op ons afkomt, zoals de coronapandemie, de energiecrisis, de oorlog in Oekraïne ... wij twee jaar nadien altijd met grote problemen te kampen hebben. Waarom? Omdat onze bewindvoerders die crisissen altijd relativeren: ‘Het zal niet zolang duren, en het zal zich wel oplossen ...’ zonder evenwel actie te ondernemen. Maar gegarandeerd zien we twee jaar later de problemen opduiken. Dit jaar zien we dat de economie, en vooral dan de industrie, het zeer moeilijk heeft. Een vijftiental grote bedrijven hebben reeds aangekondigd dat ze gaan stoppen, gaan herstructureren. Of ze zijn failliet gegaan. Jullie kennen de grote namen, zoals Van Hool, Audi, Bristol. Maar het zit in zowat alle sectoren van de economie, ook in de hightech met bv de chipsfabriek in Oudenaarde, of in de distributie. Zeker in de industrie vallen er dit jaar rake klappen. Maar na de industrie volgt onvermijdelijk de handel en dan de dienstensector. Want vele diensten zijn juist gericht op die andere sectoren die het moeilijk hebben.

We zijn dat historisch nagegaan: in 1982, in 1993, in 2010... telkens doken de problemen op twee jaar na het begin van de crisis. Wanneer de capaciteitsbenutting onder het langdurig gemiddelde duikt, krijgen we twee jaar later de échte problemen op ons bord. En dus ook nu in 2024. Naast herstructureringen en faillissementen zien we dat onze export onder druk komt te staan, de vraag naar interimarbeid afneemt, de inflatie hardnekkig hoog blijft, met alle gevolgen van dien voor onze loonkosten en onze concurrentiepositie ...

JE VERGELIJKT ONZE ECONOMIE NOGAL EENS MET EEN IJSBERG.

Pieter Timmermans: Inderdaad. Je ziet een ijsberg vanuit een bootje op het water en die ziet er misschien mooi uit. Maar het grootste deel ervan zit onder water en vertoont barsten. En als die barsten te groot worden, dan kantelt de ijsberg. Onze politici zien alleen wat er boven de zeespiegel gebeurt en zeggen ‘We doen het toch allemaal niet zo slecht!’. Maar ze zien niet wat er onder de waterlijn aan het gebeuren is met ons economisch weefsel. Dat weefsel dreigt te ontrafelen. En nogmaals, het begint bij de industrie. Als het met de industrie niet goed gaat, volgt later de handel en nadien de dienstensector. En als dan ook nog de bouw het moeilijk heeft...

Kortom, we staan op een kantelmoment, in de twee betekenissen van het woord: de ijsberg kan kantelen, maar ook het beleid moet kantelen. We moeten de kansen voor onze bedrijven vergroten door bijvoorbeeld meer in te zetten op innovatie, onderzoek en ontwikkeling, en op de verhoging van de productiviteit, en de slagkracht van onze bedrijven in de internationale handel. Daartoe moeten een aantal randvoorwaarden dringend verbeterd worden, en daar moeten de nieuwe regeringen mee voor zorgen.

DE VASTSTELLINGEN ZIJN DUIDELIJK EN HET BELEID MOET IN ACTIE SCHIETEN. MAAR DAAR HEBBEN WE NIEUWE REGERINGEN VOOR NODIG.

Pieter Timmermans: De tijd van 'pappen en nathouden' is voorbij. Het klassieke recept van wat extra belastingen hier, wat besparingen daar, met een vaak te optimistische inschatting, is voorbij. Daarmee gaat men de schuldenberg niet verkleinen. Integendeel, we gaan de factuur voor de volgende generaties alleen maar vergroten. Het is tijd voor ernstige hervormingen. Zoals op de arbeidsmarkt, met het beperken van de werkloosheidsuitkeringen in de tijd, om werkzoekenden te motiveren om werk te gaan zoeken. Het begrip 'nachtarbeid' moet dringend realistisch worden ingevuld en niet al om 20 uur beginnen, maar later.



EUROPA EN ONZE BEDRIJVEN

Pieter Timmermans: 'Velen schijnen te vergeten dat België een kleine, open economie is die leeft van de export en de import. Het belang van open markten is daarom cruciaal voor ons, en in eerste instantie de Europese markt waar het gros van onze export naartoe gaat. Het belang van de Europese interne markt kan dus niet genoeg onderlijnd worden. Het rapport van Enrico Letta, oud-premier van Italië, om de interne markt te versterken en te verdiepen, geeft daartoe een interessante aanzet.

Vandaar ook dat het VBO alles wat op het Europese niveau gebeurt van nabij opvolgt, samen met onze Europese koepelorganisatie *BusinessEurope*. Dat is nodig omdat de meeste nieuwe wetgeving in Europa ontstaat, en daarna vertaald en toegepast wordt in de lidstaten, of op regionaal niveau.

Neem nu de EU-klimaatwetgeving. Een onderneming die haar activiteiten CO₂-neutraal wil maken, meldde mij dat zij een stapel van 60 centimeter papier heeft moeten invullen om te bewijzen dat ze een actieplan hebben om 'koolstofneutraal' werken. Het gaat om attesten, bewijzen van studies enz. Een Scandinavisch Europees parlements lid had voor zijn collega's van het Europees parlement een stapel van 5.422 (!) bladzijden papier meegebracht, met de commentaar: 'Kijk collega's, dát hebben wij tijdens deze legislatuur gestemd.' Met alle gevolgen van dien voor de burgers en de bedrijven. De fameuze Green Deal van Frans Timmermans en Ursula von der Leyen neemt daarvan een grote hap in.

We moeten als Europese Unie onze concurrentiepositie herstellen tegenover de twee andere grote blokken, de VS en China. Het is allemaal goed en wel dat wij voorloper zijn op vlak van milieu en klimaat, maar je moet ook een stevige industriële basis overhouden om die noodzakelijke transitie effectief mogelijk te maken. Bedrijven weten onderhand wel dat zij moeten meewerken aan een *netzero*-strategie op het vlak van CO₂. Maar zij stellen zich vragen bij het onhaalbaar hoge tempo om daar te geraken. Bovendien mag het allemaal een stuk minder bureaucratisch. Dus een Green Deal oké, maar niet zonder een aanvullende *Industrial Competitiveness Deal*. De krijtlijnen daarvoor worden momenteel uitgetekend door Mario Draghi, de voormalige voorzitter van de Europese Centrale Bank (ECB), die een rapport schrijft met *guidelines* voor de nieuwe Europese Commissie.

Verder moet Europa nog meer inzetten op Research & Development, zowel bij universiteiten, hogescholen als researchcentra van bedrijven. En gelet op de huidige geopolitieke onzekerheid moet men het verder uitbouwen van een defensie-industrie in Europa overwegen, waarbij alle 27 lidstaten aan bod komen en niet enkel grote lidstaten als Duitsland en Frankrijk baat hebben.

BIO PIETER TIMMERMANS

Pieter Timmermans is handelingenieur (1986, KU Leuven) met als specialisatie financiën. In 1993 behaalde hij een Master of Public Administration aan de Economische Hogeschool St.-Aloysius Ehsal (momenteel Odisee-Campus Brussel). In 2011 was hij de enige Belg die het Stanford Executive Program (SEP) aan de Graduate School of Business van de prestigieuze Stanford University (VS) voltooide.

Hij was eerst assistent aan het Departement Toegepaste Economische Wetenschappen van de KU Leuven (FEB). Na een korte periode op de studiedienst van Economische Zaken en Financiën werd hij van 1993 tot 1998 sociaaleconomisch adviseur bij toenmalig minister van Begroting en vicepremier Herman Van Rompuy (CVP).

In 1998 trad hij in dienst bij het VBO als directeur-generaal. In 2012 werd hij aangesteld als **gedelegeerd bestuurder van het VBO**. In die hoedanigheid geeft hij namens het VBO inhoud en richting aan het sociaaleconomisch overleg, t.a.v. de regering, in de schoot van de Groep van 10 (toponderhandelaars van de sociale partners) en in contacten met de academische wereld en de ambtenarij.

Op Europees vlak vertegenwoordigt hij de Belgische werkgevers in het Executive Committee van de Europese werkgeversfederatie **BusinessEurope**.

Hij is tevens regent bij de Nationale Bank van België (NBB) en werd vanaf juli 2016 aangesteld als gasthoogleraar aan de Faculteit Economie & Bedrijfswetenschappen van de KU Leuven.

In 2018 verleende Zijn Majesteit Koning Filip hem de adellijke titel van baron.

Naast verschillende publicaties in wetenschappelijke tijdschriften en voordrachten voor colloquia, studiedagen en congressen, is hij (co-)auteur van de volgende boeken:

- *25 Anekdoten uit de Atomascrifftjes van Pieter Timmermans* (2023), VBO-uitgave
- *COVID-19 : 10 lessons learned* (2020), VBO-uitgave
- *We kunnen winnen. Optimistisch over onze welvaart* (2012), uitgeverij Lannoo Campus; in het Frans uitgegeven door Edition Racine onder de titel *Crédo pour gagner* (2012)
- *De essentie van het sociaaleconomisch overleg: vertrouwen, durf en leiderschap* (2008), VBO-uitgave
- *Diensten in België. Een gids doorheen de structuren van de selfservice economie* (1991), Pauli Publishing

In de Sociale Zekerheid is de pensioenfactuur een zware dobber. We gaan dus ook de pensioenen grondig moeten hervormen, o.a. met een sterk motiverend bonus-malussysteem om mensen langer aan het werk te houden. Aan de niet-gewerkte gelijkgestelde periodes moet paal en perk worden gesteld. En we gaan de tweede pensioenpijler verder moeten uitbouwen als aanvulling op het wettelijk pensioen, de eerste pensioenpijler.

Ook op fiscaal vlak is een grote hervorming nodig. Maar het simplisme van een fiscale verlichting voor de werknemer betaald door de ondernemingen is geen ernstige hervorming. Wij zien dat anders: geef de bedrijven fiscale ademruimte waardoor de taart groter wordt. En dan kan je meer gaan verdelen, maar niet omgekeerd. Vele politici willen nu uitgeven wat nog niet verdiend is, ze verdelen een taart die we ooit misschien gaan bakken. Dat is geen duurzaam beleid.

BEDRIJVEN KLAGEN OOK VAAK OVER DE VELE REGELS EN ADMINISTRATIE DIE DAT MET ZICH MEEBRENGT. WAT ZEGT HET VBO DAAR OVER?

Pieter Timmermans: Dat is een tweede groot pakket waaraan gewerkt moet worden. De administratieve rompslomp is echt een ziekte van onze samenleving. Met elke nieuwe maatregel komt er een nieuwe administratieve verplichting bij. Dat heeft de laatste jaren aan de bedrijven 1 miljard extra gekost. Geld dat niet naar investeringen of innovaties kan gaan. En daarbij zien we dat Europa onze bedrijven toch heel wat regelgeving en papierwerk oplegt. Dat geldt ook voor de landbouw. Het recente boerenprotest was zeker en vast ook ingegeven door de bureaucratische regels en verplichtingen vanuit Europa die de boerenstel dreigen te verstikken (zie ook Kader 'Europa en onze bedrijven').

Die administratieve overlast is een belemmering voor het ondernemerschap. Maar het gaat verder dan het bedrijfsleven. Hoe hard klagen leerkrachten niet over het toegenomen papierwerk? Terwijl dat papierwerk niet bijdraagt tot de kwaliteit van het onderwijs, kijk maar naar de dalende prestaties van onze jongeren volgens de PISA-cijfers. Leerkrachten zeggen terecht: 'Laat ons les geven in plaats van papieren in te vullen en verslagen te maken.' In de kennismaatschappij die we willen zijn hebben we net onderwijs van topkwaliteit nodig!

Voor bedrijven zit veel administratie in het vergunningenbeleid. Dat is zo complex geworden dat zowel bedrijven als overheden zich hierin dreigen vast te rijden, met een ongewenst status quo als gevolg. We zijn daardoor belangrijke investeringen aan het mislopen. Ik weet niet of men dat goed beseft.

EN WAT MET DE HOGE KOSTEN IN ONS LAND?

Pieter Timmermans: Het probleem van de hoge loonkosten o.m. door het systeem van de automatische loonkostindexering, is genoegzaam bekend. We zitten overigens niet alleen opgescheept met een loonkostenhandicap, maar ook met een energiekostenhandicap. Die zien we in eerste instantie in Europa versus Amerika, waar de gasprijzen tot drie keer lager liggen. Maar ook op het vlak van elektriciteit scoren we in Europa slecht. Binnen Europa heeft België dan nog een extra kostennadeel ten opzichte van de Europese concurrenten.

Onze prijzen liggen hoger dan elders. De Vivaldi-regering heeft geprobeerd om daar iets aan te doen. Vooreerst door gedeeltelijk terug te komen op de volledige sluiting van alle kerncentrales. Er worden nu al twee kernreactoren voor tien jaar verlengd. Kernenergie zorgt immers voor goedkope en CO₂-neutrale *baseload* aan stroom. Maar allicht zal de volgende regering daarin nog verder moeten gaan.

Ten tweede heeft de regering een energienorm afgesproken. De bedoeling is dat de energiekosten in ons land niet sneller mogen stijgen dan het gemiddelde van onze buurlanden, naar analogie met de loonnorm voor de loonkosten. Als onze energiekosten sneller stijgen dan in de buurlanden moet de overheid actie ondernemen om die handicap weg te werken. De intentie is prima, maar helaas is die energienorm vandaag een papieren norm. Er is geen procedure bepaald om tot actie over te gaan, en dan nog welke actie.

Ik krijg soms als reactie dat ik overdrijf, dat er toch niet zo'n groot probleem is. 'Neen?', antwoord ik dan 'Start eens zelf een onderneming, dan zal je het wel zien. Jouw kosten zijn 15% duurder dan die van jouw concurrenten, waarop wacht je?' Dan is het vaak even stil.

HOE BRENG JE DAT OVER AAN DE POLITICI DIE NU EEN REGERING PROBEREN TE VORMEN?

Pieter Timmermans: We hebben onze voorstellen in een *mindmap* gegoten, een coherent meerjarenplan om ons land via hervormingen terug op de rails te zetten richting 2030, en we hebben alle politici deze zomer zo'n *mindmap* bezorgd. Aan de ene kant staat er welke voordelen ze eruit kunnen halen, en als die gerealiseerd zijn, kunnen ze in een volgende fase beleid voeren. Let wel, een deel van dat beleid moet zijn: 'orde op zaken stellen in de begroting'. Een ander deel kan bv. gaan naar een fiscale hervorming. Je moet eerst de fundamenteën op orde brengen voor je aan nieuw beleid kunt doen. Eerst de terugverdieneffecten effectief realiseren, en dan pas geld uitgeven. En dus niet het omgekeerde.

EN DAN NU DE TIMING. HOE ERG DRINGT DE TIJD?

Pieter Timmermans: Wanneer je de cijfers een beetje analyseert kan je niet anders dan besluiten dat we echt geen tijd meer te verliezen hebben. Sommigen verwijzen daarbij naar het Globaal Plan van premier Jean-Luc Dehaene in de jaren '90. Wat deed hij? Hij werkte in 1993-94 een doortastend plan uit met de bedoeling om in 1997 België te kunnen laten toetreden tot de euro. Hij legde de fundamenteën voor stevige overheidsfinanciën en voor een concurrentiële economie, om daardoor in de euro te kunnen geraken. Pas als dat gerealiseerd was, kwam er marge vrij om (nieuwe) uitgaven te financieren. Dat moeten we nu ook doen, onze fundamenteën versterken. Om daarna nieuwe initiatieven te kunnen nemen.

Maar nu draaien de politici het om, ze willen nu 'leuke dingen' doen voor de mensen. Maar daar hebben we het geld niet voor! Als ze op die piste voortgaan, komen we automatisch uit op nieuwe belastingen. Dat is niet de goede weg. (cynisch)

In dit land wordt eigenlijk alles al belast, behalve het in- en uitademen van lucht, maar ik wil ze niet op ideeën brengen! Neem nu de laadpalen voor elektrische auto's. Eerst moedigt men de aankoop van die auto's aan alsook het plaatsen van laadpalen. En wat dan? Eens die laadpalen er staan ontstaat bij bewindslui de neiging om die te belasten, zoals nu in Brussel. Neen. Zo bouwt men geen vertrouwen op, zo helpen we het ondernemerschap niet.

Weet u. Welvaart is geen vast gegeven. Welvaart moet elke dag verdiend worden, en die welvaart wordt door bedrijven gecreëerd, samen met de medewerkers die ze in dienst nemen. Die basisgedachte schijnen velen te vergeten. We zitten op een 'sluipende schuifaf'. We glijden geruisloos uit de lijst van toplanden qua welvaartscreatie. We zijn al uit de G-20 gevallen, en het zal niet lang meer duren of we halen de G-40 van meest welvarende landen niet meer. Het is die sluipende achteruitgang die we dringend moet stoppen, en omkeren. We moeten opnieuw een toekomstperspectief creëren. Dát is de uitdaging van de komende legislatuur. Ja, we zitten dus echt op een kantelpunt.

Fa Quix

ONTVANG EEN EXEMPLAAR VAN '25 ANEKDOTES UIT DE ATOMASCHRIFTJES VAN PIETER TIMMERMANS'

Tijdens zijn loopbaan heeft VBO-topman Pieter Timmermans tal van belangrijke momenten meegemaakt: sociaal overleg, de Brexit, de coronacrisis, de terreuraanslagen ... De anekdotes die daaraan vasthangen heeft hij opgeschreven en uitgewerkt in '25 Anekdoten uit de Atomaschriftjes van Pieter Timmermans'. Geïnteresseerd? De eerste 10 lezers die een mail sturen naar het VBO t.a.v. Anne Michiels (am@vbo-feb.be) ontvangen een exemplaar in hun brievenbus.



Filmonomika

‘Verloren in de nacht’

‘Perdidos en la Noche’ is de Spaanstalige titel van dit intrigerende en bevreemdende verhaal over tiener Emiliano die eindelijk wil weten wat er met zijn moeder Paloma drie jaar eerder is gebeurd. Zij is toen als activiste spoorloos verdwenen, na een protestactie tegen de komst van een mijnuitbating in het provincieplaatsje in Mexico waar zij woont. De waarheid is nooit naar boven gekomen.

Van een stervende politieman verneemt Emiliano de geografische coördinaten van waar zijn moeder zich zou kunnen bevinden. Die data brengen hem bij de excentrieke en rijke kunstenaarsfamilie Aldama. Die familie woont in een prachtige post-modernistische villa aan een meer. Emiliano wurmt er zich binnen als klusjesman en probeert op die manier meer aan de weet te komen. Hij krijgt daarbij hulp van zijn vriendinnetje Jazmin die hem toch wel behoedt voor stomiteiten.

In het begin van de film krijgen we de info dat Paloma, op de terugrit naar huis na haar bewuste actie, tegengehouden wordt door de politie, waarbij de chauffeur in koelen bloede wordt neergeschoten en zij door de politie wordt ontvoerd. Dat roept onmiddellijk het sterke vermoeden van een corrupte politie op. Mexico mag dan wel een democratie zijn, maar een volwaardige rechtsstaat is het volgens deze informatie duidelijk niet. En dat zal verder in de film nog meermaals blijken.

De excentrieke familie Aldama bestaat o.a. uit het kunstenaarskoppel Rigoberto en Carmen Aldama en haar dochter Mónica, een volwassen tiener, tevens ‘influencer’ die met opgezette schijnzelfmoorden een groot online publiek aantrekt. Monica noemt haar ouders regelmatig ‘gestoord’, en wanneer je hen bezig ziet kan je haar geen ongelijk geven. De nochtans intelligente en knappe Mónica lijkt wel vergroeid met haar smartphone en symboliseert daarmee de huidige TikTok-generatie die gevaarlijk online verslaafd is of dat toch dreigt te worden.

Dat ze in zo’n rijke luxueuze villa aan het meer wonen, komt omdat Rigoberto met zijn extreme kunstwerken – hij gebruikt bv. dode lichamen – naam en faam heeft opgebouwd, en er goed geld mee heeft verdiend. En Carmen heeft blijkbaar ook goed geboerd, want de villa blijkt haar eigendom te zijn. Geleidelijk aan wordt duidelijk dat zij zwaar in het aangekondigde mijnbedrijf hebben geïnvesteerd. Zij zouden aan de politie hebben gemeld dat zij niet gediend zijn met die ‘milieuactivisten’ die het investeringsproject in gevaar brengen. Zou er dan toch een link bestaan tussen de Aldama-familie en de verdwijning van Emiliano’s moeder?

LEEFMILIEU VERSUS ECONOMIE

Sociaaleconomisch lijkt dit op het eerste zicht op de zoveelste klassieke tegenstelling tussen milieu en bedrijf. Maar zo ongenueanceerd brengt regisseur *Amat Escalante* het niet. Hij laat bv. zien dat ook de plaatselijke bevolking in twee kampen verdeeld is: pro en contra de komst van het mijnbedrijf. Een meisje komt tegen de milieuactivisten zeggen ‘Als er in eigen streek werk was geweest, zoals door het mijnbedrijf dat nu wil komen, hadden mijn broer en vader niet naar Amerika hoeven emigreren. Dan zouden zij niet zijn omgekomen in de woestijn, en nu nog leven.’

Werk in eigen streek, economische ontwikkeling als remedie tegen emigratie, het is een oud zeer. Nochtans is er nu al veel handel tussen Mexico en de VS: niet minder dan 96% van de Mexicaanse export gaat naar de VS ... Maar het is klaarblijkelijk nog niet genoeg om iedere Mexicaan een fatsoenlijke baan te bezorgen. Al zitten de corruptie, de rechtsonzekerheid en het geweld er zeker ook voor iets tussen dat de economische ontwikkeling én verdeling in Mexico nog een flink stuk beter kan.

Kort iets over dat geweld in Mexico: de film laat zien dat Mexico eigenlijk toch een gewelddadige samenleving is. Niet alleen de politie grijpt gretig naar geweld, maar ook de burgers onderling, met bv. jeugdbendes die elkaar naar het leven staan, uit wraak of om welke reden ook. Ook de ‘kunstenaars’ Rigoberto en Carmen hebben wapens in huis. Om inbrekers weg te jagen ...

MIJNBOW ALS ECONOMISCHE PIJLER

In de film *Perdidos de la Noche* is de smartphone nadrukkelijk aanwezig, niet alleen bij influencer Mónica. Het is een subtiële verwijzing naar de reden waarom er nieuwe mijnen in gebruik (moeten) worden genomen. Grondstoffen zoals lithium, koper, kobalt, ijzer ... zijn essentiële bestanddelen voor milieu- en klimaatvriendelijke producten zoals batterijen voor smartphones en elektrische auto’s. Milieuvriendelijke mijnbouw voor duurzame producten? ... Alhoewel, vandaag gebeurt de mijnbouw op een veel milieuvriendelijkere wijze dan in het (verre) verleden.

INTERVIEW WOUTER VERMEULEN (THE COCA-COLA COMPANY):

“Hier in Anderlecht bevindt zich het tweede grootste R&D center van Coca-Cola ter wereld.”

Wouter Vermeulen is op de Europese *headquarters* van The Coca-Cola Company in Anderlecht verantwoordelijk voor het duurzaamheidsbeleid en *public affairs*, soms wel oneerbiedig ‘lobbying’ genoemd. “Wat weinig mensen weten is dat Coca-Cola een franchise-systeem is. Kort samengevat wil dit zeggen dat The Coca-Cola Company de eigenaar is van de merken en de consumentenmarketing doet, de productinnovatie, en het drankenconcentraat verkoopt aan bottelaars. Die bottelaars zijn aparte bedrijven. In België is dit Coca-Cola Europacific Partners Belgium met vestigingen in Gent, Antwerpen en Chaudfontaine. Zij bottelen en verkopen de producten o.a. aan supermarkten, horecazaken en andere klanten. Wij vanuit The Coca-Cola Company creëren de vraag via reclame en acties om ons merk te promoten. Dit gemengde model laat ons toe om globaal te opereren.”

Wouter Vermeulen: Wij zitten in meer dan 200 markten waarbij de bottelarijen zich telkens dicht bij de consumenten bevinden. Maar dat betekent ook dat zoiets als *sustainability* een gedeelde verantwoordelijkheid is. De ecologische voetafdruk zit in belangrijke mate bij de productie en de supply chain, dus bij de bottelarijen. Als The Coca-Cola Company zich engageert op het vlak van duurzaamheid moeten wij de bottelaars mee hebben. Mijn taak is dus in belangrijke mate de onderlinge coördinatie en ervoor te zorgen dat wij op dezelfde lijn zitten. Maar vaak lopen de bottelaars zelfs vóór. Voor de buitenwereld is dat allemaal ‘Coca-Cola’, maar in de praktijk is het dus een complexer verhaal. Als wij globale doelstellingen vooropstellen, gelden die voor het hele ‘systeem’, ook voor de bottelaars.”

WAT ZIET U ALS DE GROOTSTE UITDAGINGEN VOOR EEN WERELDBEDRIJF ALS COCA-COLA?

Wouter Vermeulen: Werken aan een circulaire economie voor drankenverpakkingen is een topprioriteit. Onze doelstelling is om tegen 2030 voor elke fles of blikje die we verkopen, er eentje in te zamelen om er een nieuwe fles of blikje van te maken. Maar zoals ik zonet heb uitgelegd is het de bottelaar die de dranken concreet op de markt brengt. Dus hoe trekken

wij de bottelaar mee in het verhaal zodat hij meedoet om die doelstelling te bereiken? We doen dat via co-creatie, waarbij elk op zijn sterktes speelt. Voor ons is dat de globale aanwezigheid met ons merk en onze consumentenmarketing. Voor de bottelaars is dat de kennis van de lokale context en de logistiek. Onze uitdaging zijn de volumes, de hoegrootheid van de volumes die we omzetten. In de VS bv. is onze *truck fleet* groter dan die van US Post.

WELKE ANDERE GROTE UITDAGINGEN ZIET U VOOR THE COCA-COLA COMPANY NAAST DE VERPAKKINGEN?

Wouter Vermeulen: ‘Klimaat’ is uiteraard dé uitdaging van onze tijd en is verbonden aan andere uitdagingen zoals natuurbehoud en waterbeleid. De klimaatverandering en het klimaatbeleid hebben een grote impact op ons bedrijf. Bijvoorbeeld de verstoring van de aanvoerlijnen, de problemen van *sourcing* van ingrediënten. Net zoals andere bedrijven, hebben we een ambitie om tegen 2050 klimaatneutraal te zijn, en hier in Europa willen we dat bereiken tegen 2040 samen met onze bottelaars. Maar dat is wel een gigantische uitdaging. Ik denk dat vele politici en burgers nog altijd onderschatten wat die uitdaging inhoudt, zowel voor het klimaat als voor de bedrijven.



Wouter Vermeulen

Omdat 30% van onze CO₂-uitstoot komt van onze verpakkingen is werken aan een circulaire economie voor drankverpakkingen zo essentieel: inzamelen, hergebruiken, recycleren. Maar ook nadenken over hoe we minder verpakkingen kunnen inzetten. Ingrediënten (zoals suiker) en de koeltoestellen die we plaatsen hebben eveneens een belangrijke klimaatimpact. We hebben het beleid nodig om die doelstellingen te kunnen realiseren. Maar die overheden moeten dan wel meer onze partner zijn. Veel te lang waren ze onze tegenpartijen.

The Coca-Cola Company heeft een wereldwijd vrijwillig *commitment* om tegen 2030 – dat is dus ‘morgen’ – 50% gerecycleerd materiaal in onze verpakkingen te gebruiken. Wij creëren daarmee de vraag. Maar ... waar is het aanbod? Waar is het inzamelingscircuit, waar is de recyclagecapaciteit? Waar zijn de investeringen die daar voor nodig zijn? Het ontbreekt vele politici én ambtenaren aan kennis van het terrein, van hoe zoiets werkt in de praktijk. Zij gooien in *splendid isolation* iets op papier waarvan wij dan zeggen ‘Maar jongens toch, hoe is het mogelijk, zo werkt dat niet!’.

KAN U DAAR EEN VOORBEELD VAN GEVEN?

Wouter Vermeulen: Talrijke voorbeelden. Neem nu het verplicht gebruik van hervulbare bekertjes op muziekfestivals in Vlaanderen. Voorlopig enkel voor bier. Ik heb met mijn team een bezoek gebracht aan Rock Werchter. De ingezamelde bekertjes worden gereinigd ... in Antwerpen – wat is de ecologische voetafdruk van dit transport? – maar de cyclus van een vierdagenfestival is te kort om die gereinigde bekertjes allemaal opnieuw op het festival te brengen. Voor de 90.000 festivalgangers per dag gedurende die vier dagen werden daarom liefst 5 miljoen bekertjes besteld. Om er zeker van te zijn dat er altijd voldoende

bekertjes zouden zijn. Als het de ambitie van de wetgever was om het materiaalverbruik naar beneden te krijgen, dan is dit systeem alvast niet de goede oplossing, wel integendeel.

Dat is vaak het probleem met ‘duurzaamheid’: wat is de beste oplossing? Welnu, er is vaak géén beste oplossing. Want: ‘het hangt er van af’. Er moet steeds naar een doordachte, genuanceerde oplossing worden gezocht. Werk je met schone energie, of draait het systeem nog op energie uit een steenkolen centrale? Werkt het inzamelingscircuit aan 80 tot 90%? Of aan 30%? Zijn de transportafstanden kort, of gaat het om lange trajecten? In het ene geval zal de ene oplossing gepast zijn, en in het ander geval een andere. Wat wij dan proberen te doen is de *real life experience* aan de beleidsmakers te tonen: wat is operationeel werkbaar, en wat werkt niet?

VERPAKKINGEN EN KLIMAAT ZIJN TWEE PRIORITAIRE AANDACHTSPUNTEN VOOR THE COCA-COLA COMPANY, MAAR ZIJN ER NOG ANDERE?

Wouter Vermeulen: Water! Een Coca-Cola zonder suiker, dat kunnen wij: Coke Zero. Maar een Coca-Cola zonder water? En alles is met elkaar verbonden. Klimaatverandering heeft een effect op de beschikbaarheid van water, bijvoorbeeld door de toegenomen droogte in bepaalde streken in de wereld. Als bedrijf beoordelen wij onze fabrieken op het vlak van risicogevoeligheid voor droogte. En wij doen dat voor al onze fabrieken wereldwijd. Antwerpen en Gent zijn zo’n droogtegevoelige locaties. Duurzaam waterbeheer betekent voor Coca-Cola drie dingen. We zorgen ervoor dat er in onze hele productieketen geen water verspild wordt. We beschermen waterbronnen om ze veilig te stellen voor de toekomst. En we geven méér water terug aan de natuur dan we gebruiken in onze dranken.

We zoeken hiervoor dan partners. Hier in België gebeurt dit met Natuurpunt, met de bedoeling om aan natuurherstel te doen. Hoe bijvoorbeeld? Door maatregelen te nemen om het water zo lang mogelijk bij te houden en niet snel-snel naar de zee te laten afvloeien zoals vroeger. Dus wij creëren geen water, maar zorgen ervoor dat er waterbehoud is in veengebieden, we 'hernatten', we laten het water meanderen in rivieren ... zodanig dat het water zo traag mogelijk afstroomt. Dan krijgt de natuur voldoende water en het water krijgt ook de tijd om door te sijpelen in de grond om zo de grondwaterlagen te helpen herstellen. Zo werken wij ook samen met WWF aan een groot natuurherstelproject van de Donau.

INCLUSIVITEIT IS OOK EEN BELANGRIJKE WAARDE VOOR THE COCA-COLA COMPANY?

Wouter Vermeulen: Wij hebben een lange geschiedenis van inclusie én duurzaamheid. Die twee zijn trouwens met elkaar verbonden, want de transitie naar een net zero digitale economie gaat heel wat mensen uitsluiten, mensen die niet mee kunnen. Die transitie kan echter niet lukken wanneer we

de samenleving niet mee hebben. En wij willen relevant blijven, bijvoorbeeld door die inclusie te bevorderen. Hoe werken we aan inclusie? Door bv. horecaondernemers te ondersteunen bij het zoeken naar werkrachten en bij het zoeken naar duurzame horeca; er is onze *youth empowerment*, vooral bij onze bottelaars, waarmee we jongeren willen opleiden voor de groene en digitale jobs van de toekomst.

En we brengen een boodschap van hoop. Dat verrast u misschien, maar hoop brengen is in deze tijden zeer belangrijk én nodig. Recent onderzoek wees uit dat 40% van Generation Z geen kinderen wil omdat onze planeet 'gedoemd is door de klimaatverandering'. Ik vond dat een confronterende vaststelling. Dat wijst op een mentale malaise. Met Coca-Cola willen wij hoop brengen. De klimaatverandering hoeft niet altijd negatief geframed te worden. In de wereld blijft er naast de ellende ook nog zoveel positiefs. Ook: dankzij innovatie kunnen we vele problemen oplossen. Het terugbrengen van hoop en optimisme is één van mijn grote passies. Dat proberen we ook in onze marketing te laten doorsijpelen.



Wouter Vermeulen

COCA-COLA IS EEN GROTE SPONSOR VAN HET BELANGRIJKSTE SPORTEVENEMENT TER WERELD, DE OLYMPISCHE SPELEN. UZELF HEEFT OOK EVEN DE OLYMPISCHE TOORTS GEDRAGEN OP WEG NAAR PARIJS.

Wouter Vermeulen: Ja, dat klopt, ik was een kleine schakel in de *torch relay*. The Coca Cola Company is al 96 jaar sponsor van de Olympische Spelen sinds de Spelen in Amsterdam in 1928. Dat heeft ook bijgedragen aan de internationalisering van ons bedrijf. Het immateriële is daarbij minstens even belangrijk als het business-aspect. Voor ons gaat het vooral om het uitstralen van positivisme, om het verenigen van mensen, om een boodschap van optimisme en hoop. Natuurlijk is het ook een opportuniteit voor de promotie van ons merk en onze producten – ons Belgisch merk *Chaudfontaine* was in Parijs het water op de Olympische Spelen. En we kunnen er aan klantenbinding doen. In Frankrijk zelf was de commerciële impact groot. Voor die events hebben we een aparte organisatie, ons *Sports Asset Team*, zo'n vijftigtal mensen. Onderschat niet wat daar allemaal bij komt kijken. En we zijn ook bij de Paralympics en Special Olympics.

WAT HEBBEN UW STUDIES TEW AAN FEB IN LEUVEN U BIJGEBRACHT?

Wouter Vermeulen: Je leert er doordenken over begrippen zoals 'opportuniteitskost', 'kosten-batenanalyse', en 'internalisering van de externe kosten'. Begrippen die we hier iedere dag kunnen gebruiken om onze acties te onderbouwen. Mijn opleiding in toegepaste economie aan KU Leuven is toch een omslagpunt in mijn denken geworden.

En niet toevallig heeft de faculteit FEB ook de strafste studentenvereniging. Bij Ekonomika-studenten hing en hangt er een *entrepreneurial spirit*. Ik herken dat ook bij Coca-Cola. Bij Ekonomika stond er ook geen limiet op de creativiteit, op de ideeën. *And dream big*. Ik heb hier bij Coca-Cola nog nooit een goed idee weten afschieten, ook al kleurde het buiten de lijntjes. Het opstarten van het Ekonomika-café Dulci is een goed voorbeeld van die *entrepreneurial spirit*. Vanuit het niets, met veel durf en een goed plan maar zonder geld, hebben toen twee Ekonomika-studenten dat café uit de grond gestampt. Ekonomika creëert die ondernemingscontext. Dat was voor mij minstens evenveel waard als de studies zelf.

Fa Quix en Freddy Nurski

BIO WOUTER VERMEULEN

Wouter Vermeulen is in 2006 gestart bij Coca-Cola België als lokale verantwoordelijke voor Public Affairs, Communicatie en Sustainability. Na 5 jaar is hij overgestapt naar Coca-Cola Europa: "Om te werken rond *Health and Nutrition*, rond de grote debatten rond obesitas, suiker, ... met vooral contacten met de Europese Commissie. Dan heb ik een job in Atlanta gehad, met Brussel als uitvalsbasis, voor o.a. de contacten met de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) die in Genève gevestigd is. In Atlanta had men door dat het niet zo praktisch was om die contacten vanuit Amerika te onderhouden. Ik deed dat zowel vanuit Brussel als vanuit Washington, dat andere powercenter in de wereld. Dat was echt een internationale job waarbij ik onze lokale teams ondersteunde in onder meer Brazilië, India, Afrika ... "

In 2017 werd in Europa het *Public Policy Center* opgericht. "Het besef was gegroeid dat het belangrijk is om een globaal netwerk te zijn en de impact van Europese wetgeving op een globaal bedrijf goed in te schatten. *'The Brussels effect'* wordt het genoemd: hoe de Europese normen en standaarden internationaal de toon zetten, denk maar aan de GDPR, iets dat wenuzowat overal terugvinden. Of de verpakkingswetgeving... Voor de hoofdzetel in Atlanta was en is het belangrijk dat wat in Europa gebeurt ook internationaal geconnecteerd is. En dan kwam de sustainability-rol vrij en uiteindelijk gaat 70 tot 80% van de inspanningen op vlak van public affairs over dit thema van duurzaamheid. We hebben beide teams samengevoegd en nu leid ik beide als Vice President Sustainability & Public Policy Europe bij **The Coca Cola Company**."

Destijds (1991) is Wouter Vermeulen afgestudeerd als master in de toegepaste economische wetenschappen aan FEB en is na zijn legerdienst aan de slag gegaan op het kabinet van **minister André Bourgeois** (CD&V) om er in het kader van het Belgisch voorzitterschap van de EU een congres te organiseren. "Dat was in 1993. Voor een deel heb ik daar wat ik bij Ekonomika geleerd heb in de praktijk kunnen omzetten. Ik ben dan woordvoerder geworden en heb de verkiezingscampagne gedaan. Ook daar kwam mijn ervaring bij Ekonomika goed van pas! Affiches plakken en zo (lacht). Tijdens die verkiezingscampagne heb ik **Reginald Moreels** leren kennen en met Student Aid had ik ook al samengewerkt, vanuit Leuven. Moreels werd staatssecretaris en ik werd zijn woordvoerder. Ik was toen 27-28 jaar."

"Daarna ben ik woordvoerder van het **VBO** geworden, onder toenmalig gedelegeerd bestuurder Tony Vandeputte. Dat heb ik zo'n 2 jaar gedaan. Op een bepaald moment kreeg ik van vrienden uit Leuven een voorstel voor een job bij de start-up *i-Merge*, één van de eerste *online advertising agencies* in België. Ik verzorgde o.m. de online aanwezigheid van overheden, bv de website van de stad Leuven. Maar door discussies over de te volgen strategie ben ik weg gegaan. Ik had daar ook ontdekt dat ik geen echte ondernemer ben. Toevallig kreeg ik in die periode een telefoontje van **Coca-Cola**, ook alweer via een relatie, om mijn advies over iets te vragen. Ik ben er op gesprek gegaan. Dat was in 2005. En ik ben er nu nog altijd."

Bezoek aan de werf van de eeuw: Oosterweel, met zicht op de Scheldetunnels en uitzicht op minder files

Ekonomika – regionale kern Antwerpen – was op 16 en 25 mei 2024 op werfbezoek op Linkeroever bij Lantis (*Leefbaar Antwerpen door Innovatieve Samenwerking*) om er de werken aan de Scheldetunnel van dichtbij te kunnen zien. En we mogen dit gerust ‘de Werf van de Eeuw’ noemen, gewoon indrukwekkend.



De nood aan de Oosterweelverbinding kennen we allemaal. Wie heeft er immers nog niet in de file gestaan rond Antwerpen? Gemiddeld is er per dag gedurende 11 uren file in de drukke Antwerpse regio. Voor de 500.000 inwoners van Antwerpen is er ook een *modal shift* rond mobiliteit opgezet. Dit behelst: verkeer spreiden, minder auto's met meer gebruik van de *P+R parkings*, meer openbaar vervoer, meer fietsen die van de 35 km nieuwe fietswegen gebruik zullen kunnen maken, meer groen en minder sluipverkeer.

De Antwerpse ring wordt echt rond gemaakt in verschillende grote werven waarvan de Scheldetunnel, die we konden bezoeken, een huzarenstuk is. De stadsgids gaf ons de bijhorende interessante uitleg. De werken aan de Scheldetunnel met een lengte van 1,8 km zijn gestart op Linker- en Rechteroever. De tunnelementen worden gebouwd in een bouwdok in de haven van Zeebrugge.

IN MOTEN

Op Linkeroever wordt de tunnelmond en -toerit gebouwd per moot (gedeelte van +/- 20 meter lengte) waarbij eerst de vloer, dan de wanden en vervolgens de dakplaat worden gemaakt en dit voor de 22 tunnelmoten.

Enkele cijfers over de tunnelwerf op Linkeroever: de lengte van de tunneltoerit bedraagt 486 m, stalen wapening voor 19.000 ton, vergt ongeveer 8.000 betonmixers, en een grondverzet van 1 miljoen m³.

De tunnel zal op Rechteroever in een boog over de Schelde nabij het Havenhuis toekomen om vervolgens het Oosterweelknooppunt te vervoegen waar je naar Nederland, het zuiden of de haven zal kunnen verder (rond)rijden.

Ook op Rechteroever zijn de werken gestart voor de bouw van de tunneltoerit. Er is slechts beperkte plaats en daarom verloopt

de bouwmethode anders. Ze starten met de diepwanden en de combiwand van dampplanken en buizen, dan volgt het uitgraven en plaatsen van stempels om de wanden open te houden om vervolgens van onder naar boven de 8 tunnelmoten te bouwen.

ZEEBRUGGE BOUWT MEE

De 8 betonnen tunnelementen in de Schelde, elk met een zekere curve, 160 meter lengte en een gewicht van elk 60.000 ton, worden in Zeebrugge geproduceerd in een bouwdok. Per schip zullen ze in 2025 in 48 uur via de Noordzee en de Westerschelde naar Antwerpen worden gesleept waarbij waterreservoirs het drijfvermogen zullen regelen. Alle 8 tunnelementen zullen worden geparkeerd in het Doeldok en Noordelijk insteekdok. Ieder tunnelement wordt vervolgens afgezonken in de Schelde op een uitgebaggerde bedding met speciale ‘pannenkoeken’-onderlagen en waterdicht op mekaar en de tunnelmonden aangesloten. Deze spectaculaire werken zullen in 2025 ongetwijfeld in de media te volgen zijn.

Even praktisch: de Scheldetunnel bevat 2 autokokers van elk 3 rijstroken, een vluchtkoker, een fietstunnel en een tunnel voor infrastructuurleidingen.

TOLGELDEN

Om de ringwerken tegen 2030-2031 rond te krijgen zijn er nu ook werven gestart aan het knooppunt Oost, rond het Sportpaleis. Daar bouwt men een Bypass om het verkeer tijdens de afbraak van het viaduct en de bouw van de nieuwe tunnel nabij het Albertkanaal ‘vlot’ te laten verlopen.

Men schat de totale kosten voor de gehele ringwerken op 7 miljard euro, die geleend worden. Het is de bedoeling dat die leningen op 35 jaar worden terugbetaald door de tolgelden. Definitieve beslissingen hieromtrent zijn evenwel nog niet genomen.

De alom openstaande vraag was toch: wanneer zullen we erdoor kunnen rijden? Voorlopig is dat ergens in 2030-2031. Wie al het nieuws rond de Oosterweelwerken nauw wil volgen kan zich melden op <https://www.oosterweelverbinding.be/waar-werken-we-nu>.

We danken Lantis voor de gastvrijheid, verhelderende toelichtingen en het bezoek.

Pierrette Mercken



Explore your future with PwC!

A community for solvers awaits you.



Want to be our next
colleague?

Find out more and apply now.
We can't wait to meet you!

Whether you're a current student or an alumnus looking for new opportunities, PwC Belgium offers more than just a career. As you dive into your studies or consider your next steps, think about where they could lead you. At PwC, we provide the chance to grow and innovate alongside top industry professionals. Join us to develop your skills, explore new possibilities, and discover a range of exciting careers in consulting, audit, and tax.

Ready to see how your passion can turn into a successful career? Explore what PwC has to offer and start shaping your future today!

Join PwC and help us reimagine the possible!



careers.pwc.be

Boekonomika

Grootmacht Europa van Marc De Vos: of de omwenteling van de Europese Unie van een marktproject naar een machtsunie

Academicus Marc De Vos heeft een belangwekkend boek geschreven over 'Europa'. Al ruim 30 jaar volgt hij de ontwikkelingen van het Europese integratieproject van dichtbij op. Hij is dan ook goed geplaatst om de recente evoluties scherp in beeld te brengen. In essentie zegt hij dat de Europese Unie op een sluipende, haast onopgemerkte wijze fundamenteel van karakter aan het veranderen is, namelijk van een open en marktgedreven project naar een geopolitieke machtsunie in een steeds meer vijandige, multipolaire wereldorde. In zijn boek *Grootmacht Europa* (*) met als ondertitel *De omwenteling van de Europese Unie* legt hij dit proces bevattelijk en goed gedocumenteerd uit.

De wijzigingen op het Europese echelon zijn tegelijk zeer ingrijpend én weinig zichtbaar want ze gebeuren in grote mate onder de radar. En eigenlijk gebeuren ze ook zonder expliciete verdragsrechtelijke basis. In essentie en samengevat zegt de auteur het volgende, en ik citeer: 'Het DNA van de oude Europese Unie was het scheiden van economie en politiek. Het DNA van de nieuwe Europese Unie is het vermengen van economie en politiek. De nieuwe Europese Unie helt over van marktkapitalisme naar staatskapitalisme, waarbij niet de vrije marktwerking maar overheidssturing en overheidsinterventie centraal staan.' (p. 81)

Die fundamentele omslag in de Europese Unie is het gevolg van de opeenvolgende crisissen en het telkens gevoerde anticrisisbeleid (Covid-pandemie, oorlog in Oekraïne, energiecrisis, en eerder al in 2015 de migratiecrisis en de bankencrisis in 2008,...). Telkens verschoof de macht naar het Europese beslissingsniveau weg van de natiestaten-lidstaten die elk te klein waren – zelfs de grote landen – om deze crisissen apart als land te lijf te kunnen gaan.

VERSTAATSING VAN DE EU

Maar die verstaatsing van de Europese Unie is ook het gevolg van politieke keuzes, in de eerste plaats om van de EU een geopolitieke macht te maken, die één en sterk kan staan in een steeds meer vijandige buitenwereld, met systeemuitdaggers zoals China en Rusland, en waarbij de EU zich ook wat onafhankelijker wil maken van 'Trans-Atlantische vriend' Amerika.

Maar ook nog andere politieke keuzes werkten en werken de verstaatsing in de hand. Bv. de keuze om als EU in 2050 'het eerste klimaatneutrale continent' te worden, en daarnaast ook een beleid dat de nadruk legt op natuurbehoud en biodiversiteit. En verder ook een EU die het industriële beleid – lange jaren verguisd – terug uit de mottenballen heeft gehaald ... maar niet langer de marktwerking daarin centraal stelt maar wel de staatsplanning, subsidies, verankeringspolitiek. En een EU dat op het vlak van handelsbeleid geopolitieke restricties oplegt, met bv exportbeperkingen tot -verboden, waarbij protectionisme terug is van nooit weggeweest.

En, zo stelt professor Marc De Vos, vervelt de EU 'in een orgaan dat als kenmerken heeft: deglobalisering en top-down ecologische, industriële en emissieplanning, gecombineerd met een steeds uitdijende lijst van politiek bevoordeelde technologieën en sectoren, allemaal rijkelijk ingesmeerd met subsidies. 'De groene technologieën krijgen hierin een voorkeursbehandeling, zoals zonnepanelen, windturbines, batterijen, warmtepompen, en ook chips.'

Hetzelfde is aan gang voor de militaire goederen, vroeger nochtans niet oké, maar nu 'hot' , waarbij sommige politici al spreken van het 'ombouwen' van onze industrie tot een 'oorlogseconomie'.

EU BEPAALT DE BEDRIJFSSTRATEGIE

Weten de bedrijven hoe ver de Europese overheid met allerlei (dwingende) initiatieven wel ingrijpt in het bedrijfsleven? Dit besef is nog niet altijd doorgedrongen. Neem bv. het *Actieplan Circulaire Economie*. Op het eerst zicht kan niemand daar iets op tegen hebben natuurlijk. En dat is vaak het probleem met de beslissingen op Europees niveau. Ze zijn zo vaag geformuleerd dat ze evident lijken, verwijzend ook naar het 'algemeen belang'. Maar eens ze concreet worden, bij de uitvoering ervan in de lidstaten of deelregio's, wordt het soms problematisch tot zelfs dramatisch. Neem de bescherming van Natuurgebieden. Wie kan daar op zich tegen zijn? Europa beslist dat. Maar op het terrein leidt dat daarna tot bijvoorbeeld een stikstofproblematiek die heel Nederland een tijd lang heeft stilgelegd (bouw, landbouw ...) en tot hevige boerenprotesten leidde, alsmede in Vlaanderen, waar het bovendien de Vlaamse Regering onder hoogspanning zette, en nog steeds als een zwaard van Damocles boven heel wat bedrijven en investeringsprojecten hangt.

Op Europees niveau beseffen de wettenmakers te weinig wat de gevolgen op het terrein (zullen) zijn van hun zogezegd 'nobeles beslissingen'. Dat is ook een teken van het 'democratisch deficit' van 'Europa', al vindt Marc De Vos die kritiek vaak niet terecht.

Terugkomend op het Actieplan Circulaire Economie stelt de auteur vast dat 'de milieustrategie van de Europese Unie is verschoven van milieustandaarden naar globale duurzaamheid. Dat betekent noch min noch meer dat Europa ingrijpt in de economische structuren en de zakenmodellen zelf en die zakenmodellen dwingt tot transformatie om politiek bepaalde duurzaamheidsdoelstellingen te realiseren.' Anders gezegd: als bedrijf bepaalt u niet langer zelf uw bedrijfsstrategie; de Europese overheid kijkt immers over uw schouder mee. Meer zelfs, de Europese overheid dicteert voor een belangrijk deel wát u moet doen. Duurzaamheid gaat daarbij boven rendabiliteit. Dat maakt ondernemen in Europa natuurlijk een pak minder aantrekkelijk dan ondernemen in andere continenten waar een meer pragmatische koers wordt gevaren. Dit is een vaak onderschatte factor in de quasi *stand still* van de investeringen in de EU-lidstaten en de lage economische groei.

WELKE TOEKOMST VOOR DE EU?

Marc De Vos beëindigt zijn boek met vijf bakens voor de toekomst van de Unie. Maar zo sterk de auteur is in zijn analyse, zo vaag, zelfs zo weinig overtuigend, is hij wanneer hij die vijf bakens voor de toekomst uiteenzet. Over drie bakens ga ik het kort houden, nl. 'Maak het EU-lidmaatschap gelaagd en progressief' en vervolgens 'Institutionaliseer en democratiseer de Nieuwe Europese Unie' en ten derde 'Maak een Europese Defensie Unie'.

Marc De Vos kiest daarbij mijns inziens nogal gemakkelijk voor 'Meer Europa' terwijl dat vandaag net de discussie is: tot hoever moeten de bevoegdheden van de Europese Unie gaan? In zijn voorafgaande analyse laat Devos duidelijk uitschijnen dat de administratie van de Europese Commissie onder leiding van Ursula von der Leyen een wel erg verre gaande

rol heeft gespeeld, zelfs buiten haar strikte bevoegdheden is getreden. De Vos beziet dat natuurlijk vanuit een geopolitiek standpunt waarin een 'sterk en groot Europa' moet opboksen tegen andere grootmachten in een vijandige wereld.

Maar is het electorale succes van populistische politieke partijen in Europa niet net het gevolg van – onder andere – het 'democratisch deficit' van Europa? Een Europa dat beslissingen neemt boven de hoofden van de burgers en de bedrijven heen; beslissingen waarvan zij het nut niet inzien, of erger, waarvan zij in hun dagelijks leven zien dat het hen betuttelt of geld kost? De Vos pleit er wel voor om het Europese beslissingsproces te democratiseren, maar hij blijft vaag over hoe dat dan wel moet gebeuren.

Deels ziet hij een antwoord in 'Meer Europese middelen' om de nieuwe rol van de EU te kunnen uitvoeren. Hij ziet verschillende mogelijkheden, maar schijnt toch te kiezen voor een 'pan-Europese EU-belasting'. Nóg meer belastingen dus? Pas daar toch maar mee op! Want het is een illusie te denken dat meer Europese belastingen gecompenseerd zullen worden met minder belastingen op nationaal en/of regionaal niveau. Het gevaar is dus niet denkbeeldig dat de globale belastingdruk nog verder zal stijgen. Nog los van het ontbreken van voldoende democratische controle op de besteding van die nieuwe middelen.

Tot slot breekt Marc De Vos een lans voor de versterking de Europese Interne Markt. Die is door de toenemende verstaatsing (subsidies, sectoraal industrieel beleid, technologiekeuzes, protectionisme ...) in de verdrukking komen te staan. Een nieuwe aparte Europese mededingingsautoriteit zou de marktwerking binnen de interne markt moeten bewaken. Akkoord, maar is dit in het huidige klimaat van geostrategie en geopolitiek waar de EU zich in bevindt geen *wishfull thinking*? Aan de bedrijven actief in de EU zeg ik alvast: boer, let op uw ganzen!

Fa Quix

(*) De Vos Marc, *Grootmacht Europa. De omwenteling van de Europese Unie*. Uitgeverij Ertsberg, paperback, 150 p., 17,5€.



SENIOR SERIES

Prof. em. Wim Moesen:

Overheidsbegroting is ook de morele blauwdruk van een natie

“De begroting van de overheid is meer dan een grote tabel of optelstelsom van een eindeloze reeks van cijfers. Neen, het is ook de morele blauwdruk van een natie. Het gaat erom wat de begroting eigenlijk betekent voor de burger en de welvaart van het land. In een democratie staat een begroting voor de beleidsprioriteiten van een land: wat is belangrijk voor onze samenleving en wat moet de overheid doen? En wat is minder belangrijk. En finaal gaat het ook om de financiering daarvan: hoe gaan we dat sluitend gefinancierd krijgen?” zo sprak prof. em. Wim Moesen op een middagcauserie in de Leuvense Faculty Club op 5 september 2024, in het kader van de Senior Series van Ekonomika Alumni.

Professor Wim Moesen gaf vooreerst een overzicht van de redenen waarom de jongste jaren het overheidstekort en de overheidsschuld in België, maar ook in vele andere landen, fors opgelopen is. “De grote crisissen sinds 2020, nl. de coronacrisis, de inval van Rusland in Oekraïne, en de eruit voortgevloede energiecrisis, zitten daar voor veel tussen. Die hebben de overheden verplicht om, onder het goedkeurend oog van een soepeler toekijkend Europa, daar adequaat op te reageren. Met de bedoeling om grote catastrofes te vermijden zoals massale werkloosheid en een golf van faillissementen.

GRABELTON

“Die opeenvolgende crisissen hebben naar schatting aan de Belgische Schatkist zo’n 45 miljard euro gekost. Na die crisissen hebben de meeste landen inspanningen gedaan om hun overheidsfinanciën terug op orde te krijgen. België heeft evenwel verzuimd om dit te doen. Daardoor heeft België nu een schuldgraad van 106% van het BBP en een jaarlijks overheidsdeficit van circa 4,5% van het BBP (waar ‘Europa’ de limiet legt op resp. 60% en 3%). Daarmee zitten we in de weinig benijdenswaardige schuldenkopgroep in Europa.”

“De overheidsbegroting is dus de uitdrukking van wat een democratische samenleving wil realiseren. Vandaar dat ik

spreek van de ‘morele blauwdruk van een natie’: de begroting drukt uit wat een land belangrijk vindt voor haar burgers. Maar je kan het ook minder rooskleurig uitdrukken: het is een grabbelton van publieke middelen. De burgers willen er zoveel mogelijk uit halen, maar tegelijkertijd er ook zo weinig mogelijk aan bijdragen (belastingen betalen). Dat verklaart meteen ook waarom overheidstekorten de neiging vertonen om alleen maar toe te nemen. Dat is een algemeen fenomeen, niet alleen een Belgisch. Dat leidt tot de legendarische ‘fiscale uitgaven’ of fiscale aftrekken. We zien dat uitgedrukt in de fiscale codes op de belastingaangifte. Er is geen land ter wereld dat zoveel fiscale codes heeft als België, nl. 800! Dát is eigenlijk ten gronde het probleem van onze openbare financiën.”

CIVIEL KAPITAAL

Hoe geraken we eruit? Professor Moesen vindt vooreerst dat er een mentaliteitsprobleem is. “Kunnen we de houding van tolerantie voor excessen van uitgaven, zeg maar het leegplukken van de kip van de ontvangsten, omkeren?” Hij spreekt van ‘civiel kapitaal’, dat is de wijze waarop mensen zich gedragen in het publieke domein. “Inciviel kapitaal gaat van bv. vandalisme van bushokjes, over het achterlaten van zwerfvuil en het niet-respecteren van de verkeersregels tot milieuvervuiling en belastingontduiking.

Civiel kapitaal gaat uiteindelijk om de volgende drie vragen: één, is er een legitieme regering, m.a.w. werkt de democratie en kan er adequaat geregeerd worden? Twee, kunnen de ambtenaren de regeringsbeslissingen correct implementeren op het terrein? En drie, zijn de burgers bereid tot coöperatief gedrag en willen ze loyaal staan tegenover de regeringsbeslissingen en de daaruit voortvloeiende handhaving door de ambtenaren?"

Professor Moesen geeft 3 aanbevelingen om tot gezonde overheidsfinanciën te komen. "Vooreerst mag een overheid alleen in het rood gaan voor leningen voor overheidsinvesteringen, maar niet voor de lopende uitgaven. En die investeringsuitgaven mogen het tekort ook niet hoger laten oplopen dan 3%. Die overheidsinvesteringen kan van alles zijn: gevangenissen, scholen, wegeninfrastructuur, hoogspanningsnetten, digitale infrastructuur ... Maar België heeft in het verleden net het omgekeerde gedaan, vooral de tekorten laten oplopen voor recurrente uitgaven en niet voor overheidsinvesteringen, want die blijven eigenlijk structureel te laag."

"Ten tweede hebben we een grondige fiscale hervorming nodig, die vooral een vereenvoudiging moet opleveren. Weg met die fiscale 'koterijen'. En drie, weg met de subsidiestokerij. België geeft in vergelijking met het gemiddelde van de buurlanden 14 miljard € per jaar méér uit aan economische subsidies. Dat gaat wel om een brede waaier van uitgaven, zoals de miljarden aan de NMBS, de dienstencheques, kortingen op de loonkosten voor ploegen- en nachtarbeid ... Ook aan algemene administratie, zeg maar aan de ambtenarij, geven we een stuk meer uit dan het gemiddelde van onze buurlanden, en daar zit onze ingewikkelde staatsstructuur voor een deel tussen. Ook voor onderwijs zijn wij duurder dan de buurlanden, terwijl het onderwijsniveau bij onze kinderen niet beter is. Op het vlak van Defensie scoren we dan weer slechter."

EUROPA ZET BEGROTINGSKADER

Professor Moesen vindt het zorgwekkend dat de vorige regering De Croo I (Vivaldi) er niet in geslaagd is om de overheidsuitgaven onder controle te krijgen. "Maar niet saneren is geen optie meer. In de ogen van 'Europa' is België een budgettaire belhamel. Maar de tolerantie van tijdens de voorbije crisissen is afgelopen. Het begrotingskader wordt nu veel strikter opgevolgd. Ik zie twee regels die de begrotingsdiscipline kunnen verbeteren. Eén, maak meerjarenbegrotingen of tenminste meerjarenramingen. België hobbelt nu van het ene jaar op het andere. Neen, zet een begrotingstraject uit. Europa legt dat nu op, met een horizon van 4 tot zelfs 7 jaar om tot de Europese normen te komen. Voor België wil dat zeggen 'doe eens normaal, werk de aberraties weg! Ga niet in op elke vraag van elke lobbygroep die aan de subsidiedeur komt kloppen.' Dat meerjarenproject wordt dan een kompas om de begrotingsdoelstellingen te behalen."

Prof. m. Mark Eyskens nam even het woord en wees op het belang van de draagkracht, namelijk de economische en sociale basis om de staatsuitgaven te kunnen dragen. Cruciaal daarbij is de activiteitsgraad op de arbeidsmarkt. "Wanneer we die landelijk kunnen opkrikken tot 80% – in Brussel en Wallonië zitten we nog niet eens aan 70% – dan zullen de meeste problemen in dit land opgelost geraken." Prof. Moesen beaamde dit maar stelde tegelijkertijd dat de arbeidsmarkt 'een gecompliceerde markt' is en dat de pijnpunten hardnekkig blijken te zijn.

Freddy Nurski en Fa Quix



DE SENIOR SERIES

De *Senior Series* is een initiatief van Freddy Nurski, voorzitter van de seniorenafdeling van Ekonomika Alumni. De formule bestaat uit een middagcauserie met een interessante lezing door een eminente spreker, gevolgd door een lichte lunch. Grosso modo vindt zo'n Senior Series eenmaal om de twee maanden plaats, meestal in de Faculty Club in Leuven, maar een activiteit op verplaatsing is ook steeds mogelijk. In 2023 waren diplomaat baron Frans Van Daele (september) en radiomaker Jan Hautekiet (november) de 'hoge gasten'. Ook in 2024 en 2025 zullen de Senior Series regelmatig plaatsvinden. Hou daarom de agenda van Ekonomika Alumni goed in het oog!

Boekonomika

Het cash kompas. De vier financiële vuistregels voor wie slimmer wil ondernemen

Met de regelmaat van de klok verschijnt er een boek over beter financieel beheer van een onderneming, of ook over 'beter ondernemen door goed financieel'. Het is vooral vanuit dit laatste perspectief dat Brecht Verduyn zijn boek 'Het cash kompas' (*) heeft geschreven (uitgeverij Sterck & De Vreese).

De auteur begint echt van bij het begin, met de vraag 'Wat is de essentie van elke onderneming?' Om over te schakelen op een cursus balanslezen, en vervolgens dieper in te gaan op financiële inzichten om uiteindelijk tot zijn cash kompas te komen (in Deel V). Daarin licht hij de vier financiële vuistregels toe die bedoeld zijn voor wie slimmer wil ondernemen.

Die vier vuistregels omschrijft de auteur als zijn 'vier knoppen'. De cashpositie is knop 1. Het verschil in cashpositie tussen twee tijdstippen is de cashbeweging (knop 2). Cashrendement (knop 3) verwijst naar de bedrijfskasstroom (EBITDA). Het is één van de essentiële verklarende factoren van de cashbeweging en eveneens essentieel bij bedrijfswaarderingen en financieringsaanvragen. Alle operationele beslissingen (cashproductiviteit; knop 4) leiden uiteindelijk tot extra cash-outs en cash-ins en dus tot cashbewegingen.

Kortom, als we de impact van de operationele beslissingen kunnen vertalen naar de impact op de kasstroombewegingen, dan hebben we een instrument om financiële waardecreatie te meten, zo stelt Brecht Verduyn. Daarom vormt het inzicht in kasstromen de sleutel tot financiële waardecreatie. En dat werkt hij in zijn boek dan ook verder uit.

De auteur pakt de verschillende financiële thema's op een logische manier aan, en diept ze telkens uit gebruik makend van tal van overzichtelijke schema's en infografieken. Hij legt daarbij elke stap ook uit. Door die vele infografieken is het wel een omvangrijk boek geworden van niet minder dan 340 bladzijden, maar je kan er meestal wel vlot doorheen gaan. Die infografieken zijn wel zeer overzichtelijk.

Het boek doet je vooral veel vragen stellen. Over hoe de situatie is en wat de impact is van de operationele beslissingen die worden genomen. Bijvoorbeeld of het gaat om een volume-

of prijsprobleem, en wat je er (al dan niet) aan kan doen, en natuurlijk met welke effecten op de cash-situatie en finaal de financiële resultaten. Diverse simulaties worden besproken. De auteur gebruikt daarbij eenvoudige cijfervoorbeelden.

Het boek kan interessant zijn voor zowel juniors als voor seniors die actief zijn in het financiewezen. Voor die laatsten zal dan eerder om een oprissing gaan.

Fa Quix

(*) Brecht Verduyn. Het Cash Kompas. Dé vier financiële vuistregels voor wie slimmer wil ondernemen. Uitgeverij Sterck & De Vreese, 336 blz., 49,90€



ALEIDIS Leuven

- gezellige residentie met 5 appartementen
- schitterende ligging centrum Leuven
 - vlakbij de podiumkunstsites en de kruidtuin
 - 230m van de Oude Markt
 - in een rustige historische wijk
- zicht op de Dijle



MEER INFO EN VERKOOP

peter.lamens@undertheroof.be
0475 25 87 93

**UNDER
THE ROOF**

undertheroof.be

**JIJ HEBT DE LOVE
VOOR DE TOEKOMST.
KIES DE BELEGGING
DIE ERBIJ PAST.**

REBEL
by Belfius

Ontdek
Re=Bel in de
Belfius-app.

Belfius Bank NV - Karel Rogierplein 11, 1210 Brussel - +32 2 222 1111 - belfius.be - RPR Brussel
BTW BE 0403201165 - IBAN BE 23 0529 0064 6991 - BIC CKCCBEBB - FSMA nr. 19649 A

INTERVIEW PETER HERBIEST:

“De Faculty Club is *the place to be* voor Leuvense alumni”

Sinds begin 2015 is Peter Herbiest (FEB – TEW 1989) directeur van de Leuvense Faculty Club gelegen in het prachtige Groot Begijnhof. Na een gevarieerd professioneel parcours is hij dat jaar in die topfunctie beland. ‘Het is een heel boeiende job, waar ik veel van mijn vorige ervaringen en mijn creativiteit in kwijt kan. En omdat we steeds verder vooruit gaan geeft het ook een grote voldoening. Maar het kan nog beter. Zo zouden de alumni zoals die van Ekonomika nog meer van de faciliteiten en de hospitality van Faculty Club gebruik kunnen maken’, aldus Peter Herbiest. We hadden een uitvoerig gesprek met hem.



Van links naar rechts: Peter Herbiest, Freddy Nurski en Fa Quix

HOE HEBBEN DE FACULTY CLUB EN U MEKAAR GEVONDEN?

Peter Herbiest: Mijn loopbaan tot nu toe kan je opsplitsen in drie delen van grofweg 10 jaar: 10 jaar sales en marketing in multinationals, 10 jaar als zelfstandig consultant, ook sterk gericht op sales en marketing, en nu 10 jaar algemene leiding van de Faculty Club (zie ook Kader: *Bio Peter Herbiest*). Die ruime ervaring, met links naar de Horeca, hebben ons bijeengebracht. En, zoals jullie weten, naarmate een beroepsloopbaan vordert, kijkt men minder naar 'wat kan ik hier leren?' dan naar 'wat kan ik hier bijbrengen?' Hier kan ik iets creëren. Voor mij is het ook belangrijk dat ik veel jonge mensen kon en kan coachen. De Horeca is voor een groot stuk *people management*. Dat ik daarbij mensen heb kunnen laten doorgroeien naar een mooi niveau, stemt mij tevreden. Wanneer ik hier ooit zou vertrekken zal ik toch een kleine legacy hebben nagelaten.

WAT ZIJN DAN ZO DE ACCENTEN DIE U HEBT WILLEN LEGGEN EN NOG WIL LEGGEN?

Ik heb bewust hard gewerkt om het niveau op te krikken en het hospitality-gevoel te versterken. En ik heb ook aan de externe reputatie gewerkt. De Faculty Club was in mijn ogen een 'verborgen juweeltje'. Samen met het team heb ik toch voor een wat bredere naambekendheid gezorgd. Met uitzondering van de Corona-jaren deden en doen wij het zeer goed. Wij gaan elk jaar vooruit, met steeds meer bezoekers en ook qua omzet. De openstelling naar derden geeft natuurlijk de kans om de capaciteit goed te benutten. Bijvoorbeeld nu (*noot: juni 2024, moment van het interview*) heeft een bank de Faculty Club voor drie dagen afgehuurd voor een bedrijfsevent, met o.a. een BBQ, waarbij in totaal zo'n 600 personen zullen passeren. Er kan dus veel, maar het moet toch een bepaald niveau hebben.

SOMS IS DE FACULTY CLUB VOLLEDIG VOLZET. IS ER SOMS GEEN CAPACITEITSPROBLEEM?

Ja, soms wel, maar dat proberen we natuurlijk te vermijden. Daarom hebben we ook partnerships afgesloten met andere locaties, zoals met voetbalclub OHL aan de overkant, voor activiteiten die beter in dat kader passen, of onze chef gaat daar al eens koken. Maar ook met andere partners zoals cultuurcentrum 't Stuk, Museum M, het Iers College, Kasteel van Arenberg, Abdij van het Park ... hebben we afspraken gemaakt. Er is een wisselwerking, waarbij zij ook groepen naar ons sturen wanneer dat gepaster is.

KAN U DE FACULTY CLUB UITDRUKKEN IN ENKELE CIJFERS? WELKE EVOLUTIES ZIJN ER GEWEEST?

De omzet bv is opgeklommen van circa 3,5 miljoen euro in 2015 naar zo'n 5 miljoen vorig jaar. We zijn een vzw en moeten zelfbedruipend zijn. We hebben 30 mensen in dienst, waaronder 10 koks, 10 zaalbedieners, en dan nog eens 10 medewerkers in de administratie en in de verkoop. In het begin waren dat allemaal bedieners van de KU Leuven maar dat was een te rigide statuut voor een horecabedrijf dat zeer flexibel moet kunnen werken, met overuren, deeltijdse opdrachten enz. In 2003 werd dan onder impuls van oud-Rector André Oosterlinck een aparte vennootschap opgericht, samen met ALMA 3 (LEUCA), maar dat paste Faculty Club niet goed.

FACULTY CLUB VIERT IN 2025 ZIJN ZESTIG JARIG BESTAAN

Peter Herbiest: "De basis van de Faculty Club is een restaurant te zijn voor de professoren. In de jaren 1960 was boven studentenrestaurant ALMA II in de Van Evenstraat een ruimte voor professoren voorzien. Op een bepaald moment besliste de rector dat er ook een club moest komen zoals de Universitaire Stichting in Brussel. Dan is op de verdieping boven Alma II de Faculty Club begonnen als restaurant voor professoren. Dat was in 1965. De professoren moesten 100 Belgische franken lidgeld betalen (omgerekend 2,5€) en mochten dan van de faciliteiten van de Faculty Club gebruik maken. Ze konden ook gasten uitnodigen. Er waren zelfs vier kamers voor overleg dat men liever privé wilde houden. Maar daar moest de rector nog eerst zijn zegen over geven!

Uiteindelijk vond de universiteit dat de Faculty Club een eigen plek moest hebben. Die werd dan gevonden in het Groot-Begijnhof, toen nog eigendom van het OCMW. De KU Leuven heeft dat overgenomen en gerenoveerd in de periode 1965-1972. Er zijn nu niet minder dan 250 wooneenheden ondergebracht waar een 400-tal mensen wonen die allemaal een band hebben met de KU Leuven. Gewezen rector Marc Vervenne is er 'President'. De Faculty Club is er al ruim 50 jaar gevestigd. Namen van zalen zoals 'de Infirmerie' wijzen nog naar dat verleden waar er toen een ziekenhuis was, of de 'Bisschopskamer' naar het begijnhof van nóg vroeger. Hier was destijds zelfs een zelfvoorzienende boerderij!

Uitbreiding

Peter Herbiest: "In de jaren zeventig is de Faculty Club dus naar het Groot-Begijnhof gekomen als restaurant voor de professoren. Toen was alleen de 'Infirmerie' het restaurant, maar dat was toen veel te groot om alleen restaurant te zijn voor KU en UZ Leuven. Dan is men ook congressen, seminars, en vergaderingen allerhande beginnen doen. Maar dan nog was het te groot voor alleen dat doelpubliek. In de jaren '90 werd beslist om Faculty Club open te stellen voor derden, nu zo'n 30 jaar gelden. Sindsdien kunnen verenigingen, bedrijven, organisaties allerhande en particulieren er gebruik van maken. Ook voor bv. huwelijksfeesten, familiefeesten ...

Vandaag stelt Faculty Club niet minder dan 22 zalen ter beschikking, van klein tot groot.

Peter Herbiest: "Faculty Club is veel meer dan louter restaurant. Maar het restaurant blijft zeer belangrijk, en de oorspronkelijk doelstelling – een restaurant voor de professoren van de KU Leuven – blijft nog steeds de hoofdpoddracht van Faculty Club. Ik moet daar in elk geval rekening mee houden in mijn beleid om het cliënteel van Faculty Club te verruimen. →

→ Er is dus zeker plaats voor alumni en andere verenigingen. De Faculty Club is 100% toegankelijk voor KU Leuven-alumni, die zelfs voordelen krijgen (zie apart kadertje 'De voordelen voor de alumni van KU Leuven'). Restaurant Cum Laude in de Faculty Club is duidelijk op hen gericht.

60 jaar

En dus volgend jaar, in 2025, bestaat Faculty Club 60 jaar, en de KU Leuven 600 jaar. Peter Herbiest: "Daar willen we ons wagonnetje aan vasthangen, maar dat moet nog verder uitgewerkt worden. We gaan onze infrastructuur updaten en zorgen dat die *state of the art* is, bv in de Lemairezaal, met een grote *ledwall* voor high level presentaties, en we gaan ook de *boardroom* voor topmeetings perfectioneren. De andere zalen die wat stiefmoederlijk behandeld werden gaan we *upgraden*. In het algemeen gaan we het comfort voor de bezoekers nog vergroten.

We gaan ook culinaire events organiseren, bv een gerecht serveren zoals het 60 jaar geleden werd bereid, en hoe we dat gerecht nu doen. Ook themavonden, zoals we nu al een wildfestijn doen, of een champagnefestival. Dat kan ook een combinatie zijn van een concert in de Begijnhofkerk hiertegenover gevolgd door een diner, gekoppeld aan een benefietactie. Of een jazz-concert, een optreden van het Leuvens Universitair Koor ... En *out of the box*, bv. een drive-in cinema op de grote parking, zoals in de jaren '60, wie weet. Er komt ook een tentoonstelling van 60 jaar Faculty Club en de vele evoluties die hier hebben plaatsgevonden. En er zijn nog vele andere ideeën waar we aan denken.

Daarom werd kort daarna een vzw opgericht waarmee Faculty Club onder het paritair comité van de Horeca viel. Tijdelijk heeft restaurant Arenberg de keuken voor ons gedaan, tot in 2016.

Vandaag bereiden onze 10 koks hier alles zelf, en alles is elke dag supervers. De koks werken in twee teams, en 3 werken alleen voor ons restaurant Cum Laude, en de andere voor de zogenaamde 'banketkeuken'. We zetten hier ook heel wat jobstudenten aan het werk die een centje willen bijverdienen. Of leerlingen van de koksscholen die hier ervaring kunnen opdoen.

U ZEI DAT U IN HET BEGIN VOORAL MET PEOPLE MANAGEMENT BEZIG WAS, MET HET OPBOUWEN VAN EEN GOED TEAM. WAT ZIET U NU ALS UW VERDERE HOOFDOPDRACHTEN?

Het heeft veel tijd en energie gekost om dat team te bouwen. Maar dat staat er nu. In het begin was er ook de strategie-opbouw: waar willen we binnen 5 en 10 jaar naartoe? Ik kan mij nu loskoppelen van de dagelijkse operationele werking en hou mij vooral bezig met de financiën en met strategische zaken: wat doet de concurrentie in Leuven en hoe gaan we ons daartegen wapenen? O.a. door allianties te smeden, en de band met de KU Leuven nog meer te versterken, en onze naamsbekendheid binnen de KU Leuven nog te vergroten.

En we werken ook nauwer samen met het Begijnhofhotel hiernaast. Het is natuurlijk een sterkere formule als je én hotel én

FACULTY CLUB LEUVEN: DE VOORDELEN VOOR ALUMNI VAN KU LEUVEN

Het restaurant **Cum Laude** in de Leuvense **Faculty Club** is een traditioneel restaurant met een klassieke bediening, toegankelijk voor iedereen. Je kan daar met je partner komen eten, of klanten uitnodigen, of met vrienden afspreken. De Poolse chef Yogi zal je een lekker menu voorstellen.

Peter Herbiest: "Uit bevragingen weten we wat de troeven van Faculty Club en restaurant Cum Laude zijn: de bereikbaarheid aan de rand van Leuvenstad, met een grote parking, de infrastructuur van het prachtige erfgoedpand, de kwaliteit van de keuken en de professionaliteit van de bediening.

We hebben al diverse initiatieven genomen voor KU Leuven-alumni. Er zijn de voorbije jaren verschillende voordelen geweest, bijvoorbeeld wanneer je in Cum Laude komt eten.

Vandaag geldt voor KU Leuven alumni: 10% korting op alles wat hier geconsumeerd wordt, of het nu in het restaurant is of voor een feest. Hoe werkt het? Heel eenvoudig: je meldt je op voorhand aan op de website KU Leuven Connect en je krijgt dan een code die je gebruikt om in de Faculty Club te reserveren. Binnenkort zal je de code ook kunnen downloaden van de Economika Alumni website. Onthou vooral: alumni zijn van harte welkom in ons restaurant Cum Laude en krijgen dus een korting.

Kortingscode via KU Leuven Connect:
restaurantcumlaude.be
facultyclub.be



hospitality service samen in één pakket aan geïnteresseerden kunt aanbieden. Voor alle duidelijkheid: het Begijnhofhotel is in privé handen, al bevindt het zich op grond dat eigendom is van de KU Leuven, en het behoort voor alle duidelijkheid niet toe aan de Faculty Club.

En ik denk mee over mogelijke promotie-acties. Faculty Club bevindt zich immers op een unieke locatie in een site die UNESCO-werelderfgoed is, met een top keuken en het mooiste terras van Leuven.

HOE KIJKT U TERUG OP UW STUDIES AAN DE LEUVENSE FACULTEIT ECONOMIE EN BEDRIJFSWETENSCHAPPEN, EN WAT HEEFT DIE STUDIE U BIJGEBRACHT?

Mijn TEW-studies aan de Leuvense faculteit FEB beschouw ik als een goede keuze. De lat ligt er hoog, maar dat vond ik prima. Ik heb er leren sneller te denken, economische denkpatronen te ontwikkelen, veel stof te analyseren én synthetiseren. Ik heb geleerd van scherper te analyseren, waardoor ik een probleem beter kan aanpakken. Het heeft mij in elk geval een goede algemene vorming gegeven. En ik heb de leuze van Economika-studenten – Utile Dulce –in mijn leven ook steeds toegepast

(zie Kader *Bio Peter Herbiest*). Misschien een klein minpunt voor mezelf, is dat ik niet veel gebruik heb gemaakt van de kans om er een netwerk uit te bouwen. Om de eenvoudige reden dat ik snel in andere kringen zat, buiten Leuven. Later heb ik nog een MBA gevolgd aan de Vlerick-managementschool. Daar heb ik wel een netwerk ontwikkeld; dat is daar trouwens ook sterk op gericht. Nu krijg ik wel soms vragen van oud-medestudenten uit Leuven om eens opnieuw contact op te nemen.

Fa Quix en Freddy Nurski



BIO PETER HERBIEST

Peter Herbiest (58): “Ik ben aan de KU Leuven begonnen in de faculteit FEB in 1984 en heb er de richting marketing gevolgd. Daarna heb ik in Louvain-la-Neuve nog ‘Europese studies’ gedaan, en van daaruit was ik een van de eerste Erasmus-studenten. Ik ben naar Lyon geweest. We kregen toen nog een beurs in ECU! Na mijn afstuderen heb ik een tiental jaren in multinationals gewerkt, in sales en marketing, o.a. bij Nestlé. Vooraleer ik een functie in de marketing kreeg moest ik daar toch langs de verkoop passeren. Zo heb ik Nescafé aangeprezen in Zuid-West-Vlaanderen. Na 5 jaar universiteitsstudies was die verkoopstage toch wel een *reality check*. Na een jaar was ik er productmanager van Nesquik.

Ik ben daarna ‘in de dranken blijven hangen’ (knipoogt). Na Nestlé ben ik bij Seagram’s beland, toen de grootste firma in alcoholische dranken ter wereld. Ik ben daar gebleven van 1994 tot 1998. Dat ging over merken als Chivas Regal-whisky, Martell-cognac, Absolut-vodka en champagnes zoals Mumm. Daar heb ik eerst de marketing gedaan en daarna de Horeca geleid. Na Seagram’s heb ik een jaar data-analyse gedaan bij Nielsen. Zij wilden niet meer louter de data analyseren en presenteren maar ook aan consulting gaan doen, en daar wilden ze meer ervaren mensen voor aantrekken. Maar het bleef toch naar mijn smaak wat teveel in de cijfers hangen. Ik kon dat wel goed, maar het lag mij persoonlijk wat minder.

En dan heb ik beslist om een eerste carrière-break te nemen. Ik heb een half jaar een *sabbatical* genomen. Ik heb veel gereisd, o.a. naar India, Nepal, Vietnam, Singapore, Australië, Nieuw-Zeeland, Tahiti, en ook de VS. Dat was toen misschien wat gewaagd vanuit professioneel perspectief, maar ik beschouw het nog altijd als één van de beste beslissingen in mijn leven.

Dan ben ik overgestapt naar een sector die mij heel nauw aan het hart lag, de champagnesector, bij Laurent-Perrier, eerst in België en dan internationaal. Ik heb dan ook een tijdje in Epernay in de champagnestreek gewoond. Na een paar jaar kwam wel het gevoel dat we daar zowat op een eilandje zaten: er is daar weinig te beleven en je zit ver van Parijs. Plus ook, in het hoofdkantoor van Franse bedrijven wordt er veel aan politiek gedaan. Dat is daar de cultuur: je moet niet in de vergadering uw punt maken, maar in de ‘*pré-réunions*’ ... waar onderlinge ‘deals’ tussen medewerkers worden afgesloten. Het is er allemaal veel minder direct. Er gebeurt veel achter de schermen en dat deed ik niet graag.

Dan heb ik de beslissing genomen om naar Vlerick te gaan, voor een Executive MBA, gespreid over twee jaar, terwijl ik nog fulltime aan de slag was. Dat was wel pittig hoor, die combinatie werken en MBA. Mijn sociaal leven stond die twee jaar op een laag pitje (2003-2005). Mijn keuze voor TEW aan de FEB was destijds ook een goede keuze natuurlijk. Maar Vlerick was in Gent, dat gaf mij de kans om een nieuwe stad te leren kennen. Ik heb er veel goede contacten aan overgehouden. Vlerick is erg *entrepreneurial* gericht.

Daarna heb ik 10 jaar consulting gedaan op zelfstandige basis, op vlak van sales en marketing, in zeer uiteenlopende sectoren. Enkele namen: bpost, het Casino van Brussel, Maserati, de diamantwereld ... veelal luxemerken omdat ik uit de champagnerwereld kwam en die branche dus goed kende. Maar ook voor rederij Maersk, waarvoor ik in Nigeria en Ghana heb gewerkt. Als consultant heb je een onregelmatig leven, soms heb je vele korte opdrachten, soms een lange van zes maanden, soms meerdere tegelijk en soms zit je een tijdje zonder werk. Ik had toen o.a. een business plan geschreven voor een diamantbedrijf. De tevreden opdrachtgever vroeg mij toen ‘als we dit nu eens samen zouden realiseren?’ En toen heb ik een eigen diamantjuwelenbedrijf opgestart met een toonzaal in Knokke op de zeedijk. Ik kon dat goed combineren: ik werkte intellectueel als consultant en emotioneel als juwelier, met een tijdsverdeling die ik zelf kon bepalen. Eigenlijk was ik weekendjuwelier (lacht). Dat was in 2008, en dan kwam meteen de financiële crisis, wat de start bemoeilijkte. Een algemene voorzichtigheid maakte zich immers meester van de markt.

Die combinatie consultant-juwelier heb ik zo’n 5 jaar gedaan. Mijn echtgenote verandert al eens graag van omgeving en dat heeft ons doen beslissen om te verhuizen naar het zuiden van Frankrijk, naar Saint-Paul-De-Vence. Ik dacht: ik ga van daaruit mijn consulting verder zetten... maar aan de Côte d’Azur zijn er maar weinig hoofdkantoren... In de praktijk werkte ik in de week in België als consultant en vloog ik in het weekend naar daar. Het was daar prachtig wonen, in Zuid-Frankrijk, dat wel, maar het was toch ook weer niet ideaal.

Ik was dan stilaan toe aan wat meer stabiliteit en bij Faculty Club zocht men iemand waar mijn profiel perfect bij paste: iemand die de academische wereld kende, de bedrijfswereld kende, ervaring had met de horeca-sector, inzicht had in sales & marketing ... En nu ben ik bijna 10 jaar algemeen directeur van Faculty Club (sinds januari 2015). En ik doe die job nog steeds graag.

Met de start van het nieuwe academiejaar verwelkomen we ook de nieuwe presidia op onze campussen. We stellen de studentenverenigingen graag aan u voor.

EKONOMIKA LEUVEN



Dries Froidmont Praeses

Als praeses van Ekonomika zorg ik ervoor dat mijn team van 140 vrijwilligers een fantastisch jaar tegemoet gaat, terwijl zij zich stuk voor stuk keihard inzetten om de Leuvense economiestudent de tijd van hun leven te bezorgen. Daarnaast onderhoud ik het contact met de studentenkoepel LOKO, met Ekonomika Alumni en andere verenigingen. Met mijn comité organiseren we teambuildings- en ontspanningsmomenten om een hechte, familiale band binnen het team te creëren. Ook zie ik erop toe dat we als vereniging onze waarden uitdragen en de kwaliteit van Ekonomika hoog houden. Lees het interview met Dries Froidmont in ECONnect online



Juan Goris Dulci

Als vice-praeses Dulci spreekt mijn taak voor zich: het beheer van Fakbar Dulci, de tofste uitgaansplek in Leuven. Samen met mijn team zorg ik ervoor dat studenten keer op keer een geweldige avond beleven, met een Leuvens streekbiertje of een zelfgemaakte cocktail. Kom zeker eens langs!



Eren Güney EkoHub

EkoHub is de place to be voor alle economen in Leuven. Je kunt er genieten van heerlijke broodjes, koffie en snacks in de Ekobar. Het is een perfecte plek om te ontspannen voor, tijdens of na de lessen. De Kursusdienst staat altijd paraat om je te helpen met je boeken en je vragen te beantwoorden.



Fran Verheyen Feest

Bij comité Feest organiseren we alle avond- en nachtelijke festiviteiten, zoals grote cantussen, bruisende TD's en natuurlijk het legendarische galabal van Ekonomika. We zorgen ervoor dat de studenten niet alleen studeren, maar ook volop genieten van een fantastische studententijd vol onvergetelijke ervaringen!



Lyssa Beukeleirs Onthaal & Jaarbonding

Onthaal & Jaarbonding verwelkomt eerstejaars met topevenementen tijdens de onthaalweek en zorgt ervoor dat de peter/meterwerking perfect verloopt. O&J ondersteunt het eerste bach-team en organiseert het hele jaar door activiteiten voor alle fasen, richtingen en doorstroomstudenten. Kortom, ze maken van jouw start in Leuven een geweldige ervaring!



Lander Bruynseels Sport & Cultuur

Sport & Cultuur zorgt ervoor dat studenten overdag kunnen ontspannen. Wij organiseren grootschalige evenementen zoals de 24-urenloop, de Revue, de Superprestige Quiz en tal van andere activiteiten. Daarnaast verzorgen we de jaarlijkse ski- en cultuurreizen, gegarandeerd topevenementen!



Bo De Roover Development

Comité Development richt zich op de persoonlijke en professionele ontwikkeling van elke student, zodat ze voorbereid zijn op hun toekomstige carrière. Daarom organiseren we diverse activiteiten, variërend van de grootste case competitie van Vlaanderen (Leuven Case Competition-LCC) tot een debat over de Amerikaanse verkiezingen en een workshop rond Excel-vaardigheden.



Alexander Smeyers **Onderwijs**

Wij vertegenwoordigen de FEB-studenten op de campus in Leuven en zijn een aanspreekpunt voor studenten met vragen over hun studietraject. Samen met mijn comité wil ik focussen op ondersteuning en informatie, zodat studenten zich gehoord en geholpen voelen. We willen de brug zijn tussen student en faculteit, en zo de kwaliteit van het onderwijs op een positieve manier beïnvloeden.



Robin Dansercoer **Bedrijvenrelaties**

Al jaren ondersteunt Bedrijvenrelaties de studenten aan onze faculteit in de zoektocht naar en het vinden van die eerste droomjob. We helpen studenten bij het ontdekken van de juiste carrièrekansen en bereiden hen voor op de arbeidsmarkt.



Annelies Verlee **Bedrijvenrelaties**

Bedrijven zijn continu op zoek naar young potentials om hun teams te versterken. Comité Bedrijvenrelaties vormt de brug tussen economiestudenten en bedrijven door diverse evenementen te organiseren die beide partijen met elkaar in contact brengen.



Celine Van Asbroeck **Internationaal**

Als vice-praeses Internationaal heb ik met mijn comité één doel: internationale studenten de ervaring van hun leven te bieden. We brengen hen met elkaar in contact, organiseren events en laten hen kennismaken met de Belgische cultuur. Daarnaast informeren we Belgische economiestudenten over alle mogelijkheden voor buitenlandse ervaringen.



Margot Smets **Logistiek**

Als vice-praeses Logistiek zorgen mijn team en ik voor de opbouw en afbraak van evenementen, met speciale aandacht voor licht, geluid en stroom. Ik zorg ervoor dat het nodige materiaal op tijd gereserveerd is en onderhoud contact met de logistieke diensten van zowel de stad als de KU Leuven. Op deze manier kunnen onze evenementen vlekkeloos en succesvol plaatsvinden.



Dries Rietveld **Financiën**

Met ons team Financial Wizards verzamelen we alle uitgaven van de vereniging en zorgen ervoor dat de boeken kloppen. Daarnaast zijn we verantwoordelijk voor de verzekeringen en het afhandelen van uitgaande facturen. Het financiële beheer – van het inboeken en betalen van facturen tot het voorraadbeheer – is bij ons in goede handen!



Cécile Vandeborgh **Marketing**

Als vice-praeses Marketing ben ik verantwoordelijk voor de volledige promotie van de vereniging en de events. Dit betekent enerzijds veel brainstormen en designwerk om onze evenementen op een originele manier te promoten, zowel via sociale media als met fysiek promotiemateriaal. Anderzijds zetten we ook in op afterbranding via foto- en videografie zodat de deelnemers nadien nog kunnen nagenieten.



Vincent Claes **IT & Analytics**

Als vice-praeses IT & Analytics zorg ik ervoor dat studenten zo comfortabel mogelijk hun boeken, broodjes en tickets voor evenementen kunnen bestellen. Samen met mijn team streef ik ernaar de vereniging zo efficiënt mogelijk te laten functioneren door gebruik te maken van data. Daarnaast willen we innovatie stimuleren door te experimenteren met moderne technologieën.

PRAESIDIUM ABSOC (ANTWERPEN)



Ilias Kiebooms
Praeses

Als praeses vertegenwoordig ik onze vereniging, leid het team en zorg ervoor dat we onze doelen bereiken. Waar nodig spring ik bij.



Bas Uytersprot
Vice-praeses
Professional

Mijn hoofdtaak is de coördinatie van de professionele evenementen en het onderhouden van onze netwerken en contacten. Ik ondersteun het team waar nodig.



Erik-Jan Pinxten
Vice-praeses Education

Ik begeleid de Praeses waar nodig en houd toezicht op de cursusdienst en studie-gerelateerde evenementen.



Lissa Schoenmakers
Vice-praeses Events

Mijn job is de coördinatie en het vlot verloop van alle leisure evenementen. Ik ondersteun het eventteam waar nodig.



Lieselotte Smet
Professional

Ik ben verantwoordelijk voor de planning en de organisatie van de professionele activiteiten. Ik onderhoud de contacten met bedrijven.



Shakirah Tchadjobo
Professional

De planning en de uitvoering van onze professionele evenementen is mijn hoofdbezigheid. Ik leg en onderhoud waardevolle connecties voor het team.



Tess Van Hoof
Studentenvertegenwoordiger

Ik vertegenwoordig de studenten op Campus Antwerpen en breng hun belangen naar voren. Ik zorg ervoor dat hun stem wordt gehoord binnen de KU Leuven.



Tom Van Attenhoven
Cursusdienst

Als verantwoordelijke van de cursusdienst beheer ik de cursusverkoop en zorg ervoor dat alles beschikbaar is. Ik help studenten bij het vinden van de juiste studiematerialen.



Margaux Dedeyne
Events

Het organiseren van evenementen en zorgen dat de sfeer goed zit? That's me! Ik ondersteun het team met logistieke taken.



Justine Sin
Events

Ik werk mee aan de organisatie van onze events en zorg dat alles tot in de puntjes is geregeld!



Thomas Claes
Cantor

Ik leid de cantussen en onderhoud onze muzikale tradities. Ik zorg voor sfeer tijdens activiteiten en help bij het organiseren van feestgerelateerde evenementen.



Juliette Maes
Feest

Feestjes en sociale activiteiten organiseren? Dat is helemaal mijn ding. Ik zorg ervoor dat de sfeer goed zit en dat iedereen volop kan genieten.



Raphael Destoop
Feest

Als een van de feestbeesten van onze vereniging help ik met het plannen en uitvoeren van feestelijke events. Ik zorg voor een dynamische en aangename sfeer.



Levi Delbaen
Sport

Ik coördineer de sportactiviteiten van de vereniging en motiveer iedereen om te bewegen. Zowel de organisatie van sportieve uitdagingen als ontspanning behoren tot mijn takenpakket.

PRAESIDIUM EKONOMIKA BRUSSEL



Robbe Willaert Praeses

As president of Ekonomika Brussels, I will help ensure that our activities reflect our common goals and values. I will help maintain strong ties with the faculty, other associations and students. My job is to take good care of the team, support my team members and ensure group cohesion. We also want to foster a strong sense of community and involvement among students so that they can maximize their time as students, professionally, academically and beyond.



Maria Alessi Vice Praeses Bookstore

The bookstore's objective is to provide students with a fulfilling academic experience by providing them with all necessary materials and support, and by being the point of contact where all students can go with their questions or other problems. This ranges from providing books for their studies to providing a cosy space in the EkoLounge to relax, unwind or meet up with friends between or after classes.



Margot Van de Ven Vice Praeses Events&Community

Within Ekonomika Brussels, I take on the general role of events coordinator. Besides supporting the Events and Community team with the organization of events, I also provide support to everyone within Ekonomika Brussels and ensure that every member of Ekonomika feels connected and at home with us.



Wout Merlo Vice Praeses Marketing

As a support committee, Marketing is responsible for promoting each event that Ekonomika Brussels organizes in a clear, engaging and, above all, creative way. In addition, maintaining our social media platforms is essential to effectively help students with questions and keep them informed.

EKONOMIKA KULAK (KORTRIJK)



Alexander Verstraete **Voorzitter**

Als voorzitter van Ekonomika Kulak ben ik het centrale aanspreekpunt voor alles wat met Ekonomika te maken heeft. Ik ben eindverantwoordelijke voor onze evenementen en zorg ervoor dat de organisatie van events zoals het Eko-weekend en de Eko-week soepel verlopen. Waar nodig spring ik bij. We kijken als team enorm uit naar deze nieuwe termijn en kunnen niet wachten om er een uitstekend jaar van te maken!



Bert Lievens **Vice-voorzitter**

Als vice-voorzitter ben ik eindverantwoordelijk voor de faculteitsweek en speel ik een belangrijke rol in de organisatie van het Eko-weekend. Ik draag bij aan de succesvolle uitvoering van de Ekonomika-evenementen om de goede naam van Ekonomika hoog te houden. Daarnaast begeleid ik ook de opvolgers zodat onze activiteiten steeds soepel zullen blijven verlopen. Samen met de voorzitter zet ik me volledig in om er een succesvol jaar van te maken.



Tristan Rotsaert **Development**

Ik ben verantwoordelijk voor development. In die hoedanigheid zorg ik ervoor dat alle contracten met de sponsors in orde zijn. Ook ben ik verantwoordelijk voor de sprekers op events en het organiseren van een bedrijfsbezoek.



Hanne Neirynek **Finance**

Ik sta in voor de opvolging, de controle en het beheer van de geldstromen naar, binnen en vanuit onze organisatie. Verder ben ik verantwoordelijk voor het maken van facturen en contracten met betrekking tot onze externe partners.



Camille Vandersyppe **Marketing**

Als marketingverantwoordelijke zorg ik ervoor dat onze studenten altijd als eerste op de hoogte zijn van de toMe activiteiten die we organiseren. Het is mijn job om onze evenementen op een originele en leuke manier onder de aandacht te brengen, vooral via onze sociale mediakanalen. Zo blijft iedereen enthousiast en betrokken bij onze vereniging!



Luka Vandewiele **Kulak-link**

Als Kulak-link vorm ik een essentiële schakel tussen het praesidium Deucalion (Leuven) en Ekonomika Kulak. Ook binnen Deucalion vervul ik een belangrijke rol. Het doel van mijn functie is om de samenwerking tussen beide Ekonomika-verenigingen te faciliteren en ervoor te zorgen dat de band tussen Leuven en Kortrijk sterk blijft!



Heeft u ook interesse om driemaandelijks ECONnect toegestuurd te krijgen? Word lid van Ekonomika Alumni of mail naar ekonomika-alumni@kuleuven.be

ECONnect

Driemaandelijks magazine

Gezamenlijke uitgave van de Faculteit Economie en Bedrijfswetenschappen van KU Leuven en Ekonomika Alumni, de alumnivereniging van de Faculteit en van Ekonomika Studenten.

Contact:
ekonomika-alumni@kuleuven.be,
els.brouwers1@kuleuven.be,
Faculteit Economie en Bedrijfswetenschappen
KU Leuven, Naamsestraat 69,
3000 Leuven

Hoofdredacteur:
Fa Quix, faquix1@gmail.com

Voorzitter redactieraad:
Ludovic Deprez,
co-voorzitter Ekonomika Alumni

Kernredactie: Lander Bruynseels,
Els Brouwers, Righard Bruyns,
Wilfried Lemahieu, Valerie Molly,
Freddy Nurski, Fa Quix
en Dries Froidmont

Verantwoordelijke Uitgever:
Wilfried Lemahieu, decaan FEB
Naamsestraat 69, 3000 Leuven

Deze brochure werd klimaatneutraal gedrukt bij drukkerij Van der Poorten.